

ความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค

ศาสตราจารย์ประภาศน์ อวยชัย*

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๘๘๗ บัญญัติว่า อันว่าเช็คนั้น คือ หนังสือตราสารซึ่งบุคคลหนึ่งเรียกว่าผู้สั่งจ่าย สั่งธนาคารให้จ่ายเงินจำนวนหนึ่งเมื่อ ทวงถามให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง หรือให้ใช้ตามคำสั่งของบุคคลอีกคนหนึ่ง อันเรียกว่า ผู้รับเงิน

เช็ค ซึ่งเป็นตัวเงินชนิดหนึ่ง โดยผู้สั่งจ่ายสั่งธนาคารให้จ่ายเงินนั้น ตาม กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗ มาตรา ๖ (๒๐) ถือว่าเป็นหนังสือสำคัญอย่างหนึ่ง เพราะเป็นหนังสือซึ่งเป็นสำคัญแก่การตั้งกรรมสิทธิ์หรือหนี้สิน หรือเป็นหลักฐานแก่ การเปลี่ยนแก้หรือเลิกอ้าง โอนกรรมสิทธิ์หรือหนี้สินทุกอย่าง ดังที่ได้มีคำพิพากษา ฎีกาที่ ๑๒๓๓/๒๕๐๒ วินิจฉัยให้เหตุผลว่า เพราะเช็คนั้น ในเบื้องต้นย่อมเป็นหนังสือ ตราสาร ซึ่งผู้สั่งจ่ายสั่งธนาคารให้จ่ายเงินแก่ผู้ทรงและผู้สั่งจ่ายเป็นอันสัญญาว่า ถ้า ธนาคารไม่ยอมจ่ายเงิน ผู้สั่งจ่ายก็จะใช้เงินให้แก่ผู้ทรง และในเบื้องปลายเมื่อธนาคาร ได้จ่ายเงินตามคำสั่งของผู้ออกเช็คแล้ว ก็ย่อมเป็นหนังสือหลักฐานแสดงหนี้สินผูกพัน ระหว่างผู้ออกเช็คและธนาคาร ซึ่งผู้ออกเช็คต้องยอมให้ธนาคารหักเงินที่จ่ายตนจาก

*กรรมการศาลฎีกา นักวิชาการกฎหมาย (เกียรตินิยม) และเนติบัณฑิตอังกฤษ

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม

ความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค

บัญชีเงินฝากของคน หรือถ้าธนาคารจ่ายเงินตามเช็คเกินบัญชีเงินฝากของผู้ออกเช็คไป ธนาคารก็ย่อมจะเรียกเรื่องเอาจากผู้ทรงเช็คได้ เช็คจึงเป็นหนังสือสำคัญตามความหมายของกฎหมายลักษณะอาญาโดยแท้

ครั้นเมื่อได้ประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๐๐ เป็นต้นไปแล้ว มาตรา ๑ (๘) ซึ่งว่าด้วยบทนิยามได้บัญญัติคำว่า เอกสารสิทธิขึ้นแทนคำว่า หนังสือสำคัญ ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๑ ซึ่งถูกยกเลิกไป โดยให้วิเคราะห์ศัพท์คำว่า “เอกสารสิทธิ” หมายความว่า เอกสารที่เป็นหลักฐานแห่งการก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวนหรือระงับซึ่งสิทธิ ซึ่งความจริงก็มีความหมายตรงกับวิเคราะห์ศัพท์ของคำว่า หนังสือสำคัญตามกฎหมายลักษณะอาญานั้นเอง เป็นแต่ตัดทอนข้อความให้รัดกุมย่อลงเท่านั้น ฉะนั้น เช็คจึงถือว่าเป็นเอกสารสิทธิด้วยอย่างหนึ่ง ดังที่ได้มีคำพิพากษาศาลฎีกาวินิจฉัยไว้แล้ว

บทที่ ๑

ประเภทความผิด

ในเรื่องที่เกี่ยวกับความผิดอาญา อันเกิดจากการใช้เช็คโดยเฉพาะนั้น เมื่อได้พิจารณาแล้ว อาจแยกประเภทตามลักษณะของฐานความผิดได้ ๖ ประการ คือ :-

๑. ความผิดฐานปลอมหนังสือ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๖๔ บัญญัติว่า ผู้ใดทำเอกสารปลอมขึ้นทั้งฉบับหรือแต่ส่วนใด เดิมหรือตัดทอนข้อความ หรือแก้ไขด้วยประการใดๆ ในเอกสารที่แท้จริง หรือประทับตราปลอม หรือลงลายมือชื่อปลอมในเอกสาร โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน ถ้าได้กระทำเพื่อให้ผู้หนึ่งผู้ใดหลงเชื่อว่าเป็นเอกสารที่แท้จริงผู้นั้นกระทำความผิดฐานปลอมเอกสาร และถ้าเป็นการปลอมเช็คซึ่งเป็นตัวเงินชนิดหนึ่งแล้ว มาตรา ๒๖๖ บัญญัติว่า ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม

คุณภาพ

ความผิดฐานปลอมหนังสือ มีข้อที่น่าสังเกตว่า แม้หนังสือนั้นจะเป็นการปลอมถ่ายมือชื่อบุคคลอื่น หรือปลอมชื่อบุคคลที่ไม่มีตัวตนก็ดี ก็นับว่าเป็นความผิด (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๖๓/๒๔๘๒)

ตัวอย่าง

๑. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๕๑๐ วรรคสุดท้าย ให้อำนาจผู้ทรงเช็คโดยชอบด้วยกฎหมายที่จะจดวันตามที่ถูกต้องแท้จริงลงในตัวเงินที่มีได้ลงวันออกตัวไว้ได้ ฉะนั้นการที่จำเลยซึ่งเป็นผู้ทรงเช็คโดยชอบได้เขียนเลขเดือนและปีเติมลงในเช็ค แม้จะทำโดยพลการ แต่เมื่อไม่ปรากฏว่าจำเลยกระทำโดยไม่สุจริตแล้ว การกระทำของจำเลยยังไม่มีมูลความผิดอาญาฐานปลอมเอกสาร (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๕๐๔/๒๕๑๔)

๒. การที่จำเลยนำเอาแบบพิมพ์พิมพ์รายการระบุว่าเป็นเช็ค ระบุชื่อธนาคาร สรรพนคร จำกัด สาขาเล่งเน่ยยี่ มากรอรายการและเซ็นชื่อของจำเลยออกให้แก่ผู้เสียหาย โดยจำเลยไม่มีเงินฝากในธนาคาร สรรพนคร จำกัด ดังนี้ ไม่เป็นการปลอมเอกสารสิทธิ เพราะจำเลยลงชื่อของจำเลยเอง มิได้ปลอมถ่ายมือชื่อของผู้อื่น และการส่งจ่ายเงินโดยไม่มีเงินฝากหรือมีนิติสัมพันธ์อย่างใดกับธนาคารนั้น ก็ไม่เป็นการผิดฐานปลอมเอกสารสิทธิ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๓๘๐/๒๕๑๖)

๓. เช็คทั้งสามฉบับเป็นเช็คของจำเลยที่ ๒ จำเลยที่ ๒ เป็นผู้ส่งจ่ายเช็คดังกล่าว แม้ว่าจำเลยที่ ๒ จะได้ขีดฆ่าตัดทอนจำนวนเงินที่ส่งจ่ายในเช็คเดิมทั้งตัวเลขและตัวอักษร แล้วพิมพ์เติมจำนวนเงินทั้งตัวเลขและตัวอักษรขึ้นใหม่อันเป็นเท็จ จำเลยที่ ๒ ก็ไม่ปลอมเช็คของผู้อื่น หรือตั้งใจให้เป็นเช็คของผู้อื่น เป็นเรื่องจำเลยที่ ๒ แกะไขเพิ่มเติมเช็คของจำเลยที่ ๒ เอง และการที่จำเลยที่ ๒ ลงลายมือชื่อกำกับในเช็كدังกล่าว จึงมิได้ปลอมถ่ายมือชื่อของผู้อื่น เมื่อการกระทำของจำเลยที่ ๒ ไม่

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม

ความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค

เป็นความผิดฐานปลอมเอกสาร จึงเป็นผลให้จำเลยที่ ๑ ซึ่งโจทก์ฟ้องว่าร่วมกระทำผิดกับจำเลยที่ ๒ นั้น ไม่มีความผิดฐานปลอมเอกสารด้วย

เมื่อเช็คทั้งสามฉบับไม่ใช่เอกสารปลอม การที่จำเลยที่ ๑ นำไปเบิกเงินจากธนาคาร จึงไม่มีความผิดฐานใช้เอกสารปลอม (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๔๓๐/๒๕๒๖)

๔. ผู้ยื่นนำเช็คปลอมไปเบิกและรับเงินในบัญชีเงินฝากของจำเลยที่ ๑ จากธนาคาร การที่จำเลยที่ ๒ นำเงินเข้าฝากในบัญชีเงินฝากกระแสรายวันของจำเลยที่ ๑ เป็นสิ่งปกติธรรมดา เพราะเป็นภริยาของจำเลยที่ ๑ ส่วนการที่จำเลยที่ ๒ ฝากถอนเงินในบัญชีของตนเองที่อีกธนาคารหนึ่ง แม้บางครั้งบางเวลาจำนวนเงินจะใกล้เคียงกับจำนวนเงินในบัญชีที่ผู้ยื่นนำเช็คปลอมไปถอนเงินจากบัญชีเงินฝากของจำเลยที่ ๑ ซึ่งอาจเป็นเหตุบังเอิญได้ ยังไม่พอพียงว่าจำเลยที่ ๒ ได้ร่วมกระทำผิดในการใช้เอกสารปลอมและฉ้อโกงธนาคาร (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๔๔๘/๒๕๒๖)

๕. จำเลยเป็นพนักงานของธนาคารโจทก์ร่วม มีหน้าที่ควบคุมดูแลบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน ได้ลักสมุดเช็คของโจทก์ร่วมไป ๒ เล่ม ต่างวันกัน แล้วกรอกข้อความลงในบัญชีจ่ายเช็คว่า จ่ายให้ บ. ลูกค้าของโจทก์ร่วม และมอบเช็คให้บุคคลอื่นไปกรอกวันเดือนปี จำนวนเงิน ปลอมลายมือชื่อ บ. ผู้ส่งจ่าย แล้วนำไปขึ้นเงินดังนี้ เป็นขั้นตอนที่จะให้สำเร็จผลดังเจตนาของจำเลยกับพวกในการที่จะหลอกลวงเอาเงินของโจทก์ร่วม จำเลยมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๕ (๑) สองกระทงและเป็นตัวการร่วมกับผู้อื่นใช้ตัวเงินปลอมและฉ้อโกงโจทก์ร่วมสำหรับเช็คแต่ละฉบับที่นำไปขึ้นเงิน ซึ่งเป็นกรรมเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท คือ มาตรา ๒๖๘ วรรคแรก ประกอบด้วย มาตรา ๒๖๔, ๒๖๖ (๔) และมาตรา ๓๔๑ ลงโทษตามมาตรา ๒๖๘ วรรคแรก ประกอบมาตรา ๒๖๔, ๒๖๖ (๔) ซึ่งเป็นบทที่มีโทษหนักที่สุด เมื่อจำเลยและพวกนำเช็คปลอมไปขึ้นเงินรวม ๒๕ ฉบับ จำเลยต้องมีความผิดทุกกรรมรวม ๒๕ กรรม (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๖๑๑/๒๕๒๘)

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม

คฤพาห

๖. จำเลยเป็นลูกจ้างของห้างโจทก์ เมื่อรับเช็คที่บุคคลภายนอกจ่ายให้โจทก์ จำเลยต้องนำไปมอบให้หุ้นส่วนผู้จัดการห้างโจทก์ แต่จำเลยกลับนำเช็คนั้นไปเรียกเก็บเงินจากธนาคาร โดยจำเลยลงลายมือชื่อของจำเลยและประทับตราสำคัญของห้างโจทก์ ดังนี้ แม้จะเป็นการลงลายมือชื่อจำเลยเอง แต่ก็เป็นการกระทำเพื่อลงให้ธนาคารหลงเชื่อว่าเป็นการลงลายมือชื่อโดยผู้มีอำนาจกระทำการแทนโจทก์ การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดฐานปลอมเอกสารสิทธิ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๐๒๒/๒๕๓๑)

๗. ความผิดฐานใช้หนังสือปลอม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๖๘ บัญญัติว่า ผู้ใดใช้หรืออ้างเอกสารอันเกิดจากการกระทำความผิดตามมาตรา ๒๖๔ มาตรา ๒๖๕ มาตรา ๒๖๖ หรือมาตรา ๒๖๗ ในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน ต้องระวางโทษดังที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้นๆ

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคแรกเป็นผู้ปลอมเอกสารนั้น หรือเป็นผู้แจ้งให้เจ้าพนักงานจดข้อความนั้นเอง ให้ลงโทษตามมาตราหนึ่งแต่กระทางเดียว

ตัวอย่าง

นาย ก. นำเช็คซึ่งมีผู้ปลอมลายมือชื่อของนาย ข. ลงบนเช็คส่งจ่ายเงินจำนวนหนึ่งไปเบิกเงินจากธนาคาร ธนาคารหลงเชื่อว่าเป็นเช็คที่แท้จริง จึงจ่ายเงินตามเช็คมอบให้นาย ก. ไปเช่นนี้ นาย ก. ย่อมอาจมีความผิดฐานใช้เช็คปลอมตามมาตรา ๒๖๘ ดังกล่าวได้

๘. ความผิดฐานแจ้งความเท็จ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๗๒ บัญญัติว่า ผู้ใดแจ้งข้อความอันเป็นเท็จเกี่ยวกับความผิดอาญาแก่พนักงานอัยการ ผู้ว่าคดี พนักงานสอบสวน หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา ซึ่งอาจทำให้ผู้อื่นหรือประชาชนเสียหาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม

ความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค

มาตรา ๑๗๓ บัญญัติว่า ผู้ใดรู้ว่ามิได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น แฉงข้อความ
แก่พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญาว่า ได้มีการกระทำ
ความผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีและปรับไม่เกินหกพันบาท

มาตรา ๑๗๔ บัญญัติว่า ถ้าการแจ้งข้อความตามมาตรา ๑๗๒ หรือ มาตรา ๑๗๓
เป็นการเพื่อจะแกล้งให้บุคคลต้องถูกบังคับตามวิธีการเพื่อความปลอดภัย ผู้กระทำความ
ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินหกพันบาท

ถ้าการแจ้งตามความในวรรคแรกเป็นการเพื่อจะแกล้งให้บุคคลใดต้องรับโทษ
หรือรับโทษหนักขึ้น ผู้กระทำความต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกิน
หนึ่งหมื่นบาท

ตัวอย่าง

๑. จำเลยจ้างโจทก์ทำการก่อสร้างอาคาร และจ่ายเงินให้โจทก์นำไปใช้ในการก่อสร้างโดยให้โจทก์ออกเช็คไว้ให้เป็นประกันการก่อสร้างโดยเป็นที่เข้าใจกันว่า
จะบังคับให้มีการจ่ายเงินตามเช็คได้ต่อเมื่อคิดบัญชีหักทอนกันก่อน แต่ต่อมาโจทก์
จำเลยผิดใจกัน จำเลย นำเช็คที่โจทก์ออกให้ไปเข้าบัญชีธนาคาร ๆ ปฏิเสธการจ่าย
เงิน จำเลยจึงไปแจ้งความต่อตำรวจ หาวว่าโจทก์ทำผิดอาชญาฐานใช้เช็คโดยไม่มีเงิน
พอจ่าย ดังนี้ เป็นการแจ้งความเท็จเพื่อให้เจ้าพนักงานเข้าใจว่าเช็คที่โจทก์ออกให้แก่
จำเลยเป็นการออกให้ในการยืมเงินตามธรรมดา และเช็คถึงกำหนดชำระแล้ว ซึ่ง
ความจริงเป็นเรื่องโจทก์ออกเช็คเพื่อประกันการที่จำเลยจ่ายเงินค่าก่อสร้างให้แก่โจทก์
และเช็คนั้นยังไม่ถึงกำหนดตามตกลงกัน จำเลยจึงมีความผิดฐานแจ้งความเท็จ ส่วน
โจทก์ไม่มีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค (ก
พิทพญาฎีกาที่ ๕๘๖-๖๐๐/๒๕๐๔) (ประชุมใหญ่)

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม

คฤพาห

๒. การที่จำเลยแจ้งความต่อเจ้าพนักงานสอบสวนว่า โจทก์ออกเช็คโดยไม่มีเงินในธนาคารนั้น แม้จำเลยจะแจ้งสถานที่ที่โจทก์ออกเช็คและมอบเช็คให้จำเลยผิดไปจากความจริงจำเลยก็ไม่ต้องรับผิดชอบแจ้งความเท็จ เพราะถ้าเช็คนั้นมีการใช้เงินหรือขึ้นเงินจากธนาคารได้แล้ว การระบุสถานที่ออกเช็คและรับมอบเช็คนั้น แม้จะผิดไปจากความจริง ก็ไม่เป็นเหตุที่จะเกิดความผิดอันจะต้องมีการสอบสวน เหตุที่จะเกิดความผิดอยู่ที่ว่าเช็คนั้นขึ้นเงินไม่ได้ อันพนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการสอบสวน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๔๔/๒๕๐๓)

๓. โจทก์ออกเช็คให้แก่จำเลยเพื่อชำระเป็นเงินรางวัลสถาปนาภิเษก และต่อมาได้แจ้งระงับการจ่ายเงินเพราะทราบความจริงว่าจำเลยมิได้ถูกรางวัล แต่จำเลยได้มอบอำนาจให้ ป. ไปแจ้งความ แล้วจำเลยไปให้การต่อพนักงานสอบสวนว่าโจทก์นำเช็คมาแลกเงินสดไปจากจำเลย เป็นเหตุให้โจทก์ถูกจับถูกควบคุมตัวระหว่างการสอบสวน และถูกฟ้องต่อศาล ทั้งจำเลยได้เบิกความเท็จดังกล่าว ซึ่งอาจทำให้ศาลในคดีนั้นเชื่อและลงโทษโจทก์ โจทก์จึงเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒(๔) และมีอำนาจฟ้องจำเลยในความผิดฐานแจ้งความเท็จและเบิกความเท็จ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๘๘๘/๒๕๓๐)

๔. ความผิดฐานฟ้องเท็จ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๕ บัญญัติว่า ผู้ใดเอาความอันเป็นเท็จฟ้องผู้อื่นต่อศาลว่ากระทำความผิดอาญา หรือว่ากระทำความผิดอาญาแรงกว่าที่เป็นความจริง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

ตามบทบัญญัตินี้ จะเห็นว่า ผู้ใดเพียงแต่เอาความอันเป็นเท็จมาฟ้องกล่าวหาเขาในทางอาญาหรือกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาแรงกว่าที่เป็นความจริงเท่านั้น ก็เป็นความผิด ทั้งกฎหมายบัญญัติไว้ก็เพื่อหวังจะป้องกันมิให้แก่งกล่าวหากันในทาง

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม

ความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค

อาญา อันจะทำให้ผู้ถูกกล่าวหาถูกฟ้องได้รับความเดือดร้อนเสียหาย ฉะนั้น เมื่อผู้ใดแก่งัดฟ้องอาญาโดยรู้อยู่แก่ใจว่าเป็นความเท็จ ก็ย่อมมีความผิดตามมาตราแล้ว

ตัวอย่าง

๑. จำเลยฟ้องโจทก์เป็นคดีอาญาหาว่าโจทก์ปลอมเช็ค หากข้อเท็จจริงฟังได้ว่าฟ้องที่จำเลยกล่าวหาโจทก์เป็นฟ้องเท็จแล้ว จำเลยก็ย่อมมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๕

๒. เช็คที่ฟ้องร้องกันเป็นเช็คออกให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ จำเลยเป็นผู้ถือยอมเป็นผู้ทรงเช็ค เมื่อเช็คถึงกำหนด จำเลยจึงนำเช็คไปขอรับเงินจากธนาคาร แต่ถูกธนาคารปฏิเสธไม่จ่ายเงิน จำเลยจึงฟ้องกล่าวหาโจทก์ว่าโจทก์กระทำความผิดอาญา โดยออกเช็คโดยเจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็คตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๔๘๑ มาตรา ๓ ข้อความที่จำเลยกล่าวหาโจทก์ว่ากระทำความผิดทางอาญา จึงอยู่ในข้อความว่าโจทก์ส่งจ่ายเช็คนั้นให้แก่ผู้ใด และจ่ายเช็คนั้นเป็นการชำระหนี้แก่บุคคลอีกคนหนึ่งซึ่งมิใช่จำเลยหรือไม่ ดังนั้นฟ้องของจำเลยจึงไม่เป็นฟ้องเท็จ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๖๘๖/๒๕๐๘)

๓. ลักษณะความผิดฐานออกเช็คโดยเจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็ค หรือฐานออกเช็คโดยรู้อยู่แล้วว่าในขณะที่ออกเช็คไม่มีเงินในบัญชีอันจะพึงจ่ายให้ได้นั้น สาระสำคัญของความผิดทั้งสองฐานนี้อยู่ที่วันออกเช็ค คือวันที่สั่งให้ธนาคารจ่ายเงินตามเช็คนั้น ถ้าเช็ครายใดผู้ออกเช็คมิได้ลงวันที่ออกเช็ค ก็ไม่มีทางที่จะให้ผู้ออกเช็คทราบได้ว่าจะให้มีการใช้เงินตามเช็คนั้นในวันใด ซึ่งวันนั้นผู้ออกเช็คจะได้เตรียมเงินไว้ในบัญชีที่ธนาคารอันจะพึงจ่ายเงินตามเช็คนั้น หรืออีกนัยหนึ่งก็คือเช็คที่ไม่มีวันออกเช็ค ถือได้ว่าไม่มีวันที่ผู้ออกเช็คกระทำความผิดแม้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๘๑๐ ประกอบกับมาตรา ๘๔๘ จะให้สิทธิผู้ทรงเช็คไว้ว่า ถ้าเช็ครายใดมิได้

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม

คฤหา

ลงวันออกเช็คผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายคนหนึ่งคนใด ทำการโดยสุจริตจะลงวันที่ถูกต้องแท้จริงลงก็ได้ นั้น กฎหมายเพียงแต่ให้เช็คฉบับนั้นเป็นเช็คที่มลายการสมบูรณ์ตามกฎหมายฟ้องร้องบังคับคดีกันได้ทางแพ่งเท่านั้น แต่ห้ามผลที่จะลงโทษผู้ออกเช็คในทางอาญาไม่

การที่ผู้ทรงเช็คฟ้องผู้ออกเช็คดังกล่าวข้างต้นจะถือว่านำความเท็จมาฟ้องต่อศาลว่าผู้ออกเช็คกระทำความผิดอาญาไม่ได้ เพราะมีเหตุที่ทำให้ผู้ทรงเข้าใจผิดว่าผู้ทรงเช็คมีสิทธิในอันที่จะลงวันออกเช็คในเช็ครายพิพาทได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๘-๕๐/๒๕๓๓)

๔. ความผิดฐานฟ้องเท็จตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๗๕ ต้องเป็นเท็จในองค์ประกอบของการกระทำความผิดซึ่งในคดีออกเช็คไม่มีเงิน ได้แก่ ใจที่ออกเช็คและธนาคารปฏิเสธไม่ใช้เงิน ผู้ใดนำเช็คไปเข้าบัญชี ไม่ใช่องค์ประกอบความผิดจำเลยฟ้องและเบิกความว่าจำเลยนำเช็คไปเข้าบัญชี แต่ความจริงจำเลยจ่ายเช็คแก่ธนาคารไปแล้วไม่เป็นฟ้องเท็จ แต่ผู้นำเช็คเข้าบัญชีเป็นผู้ทรงและเป็นผู้เสียหายที่จะฟ้องคดีได้ ขอนจึงเป็นข้อสำคัญในความผิดฐานเบิกความเท็จ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๔๖๐/๒๕๒๒)

๕. เช็คพิพาทที่จำเลยนำไปฟ้องโจทก์เป็นคดีอาญา เป็นเช็คที่บริษัท อ. โดยกรรมการผู้จัดการและโจทก์ซึ่งเป็นกรรมการมอบให้บริษัท บ. โดยระบุชื่อจำเลยเป็นผู้รับเงินจำเลยจึงเป็นผู้ทรงโดยชอบแม้เช็คจะไม่ได้ลงวันที่ จำเลยทำการโดยสุจริตย่อมมีอำนาจลงวันตามที่ถูกต้องแท้จริงลงได้ คู่สัญญาในการที่ทำให้โจทก์ออกเช็คแก่จำเลยคือบริษัท บ. กับ บริษัท อ. เพื่อตอบแทนที่บริษัท อ. ได้งานออกแบบและต่อเรือชุด ไม่ใช่จำเลย เมื่อจำเลยฟ้องโจทก์เป็นคดีอาญาโดยอ้างว่าโจทก์ออกเช็คให้จำเลยเป็นการชำระหนี้ค่านายหน้าและเป็นเช็คลงวันที่ แม้จำเลยจะลงวันที่ในเช็คก็ไม่ใช่เป็นการฟ้องเท็จ เพราะโจทก์นำสืบยอมรับว่าโจทก์และบริษัท อ. มีความผูกพัน

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม

ความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค

ที่จะต้องจ่ายเงินตามเช็คให้บริษัท ข. และเมื่อจำเลยเบิกความไปตามคำฟ้อง จึงไม่มีความผิดฐานเบิกความเท็จ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๘๐๐/๒๕๒๘)

๖. จำเลยฟ้องกล่าวหาโจทก์ว่าออกเช็คโดยเจตนาให้มีการใช้เงินตามเช็ค และเบิกความว่าโจทก์นำเช็คมาขายลดกับจำเลย โดยเป็นผู้ลงวันที่ตั้งจ่ายค่อนหน้าจำเลย แม้ศาลชั้นต้นจะพิพากษายกฟ้องในคดีที่จำเลยฟ้องโจทก์ โดยวินิจฉัยว่าโจทก์ออกเช็คพิพากษาให้จำเลยเพื่อประกันการกู้เงิน และมีได้ลงวันที่ตั้งจ่าย ก็ยังฟังไม่ได้ว่าจำเลยฟ้องเท็จและเบิกความเท็จ เพราะข้อวินิจฉัยของศาลในคดีเดิมเป็นเพียงการแสดงความเห็นในการชี้ขาดคดีอันคล้ายกันเท่านั้น จะเป็นเท็จหรือไม่เป็นปัญหาที่ต้องมีการวินิจฉัยในเนื้อแท้ของความจริงให้เป็นที่น่าประจักษ์ในคดีต่อไป (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๕๕-๑๓๖๐/๒๕๓๒)

๔. ความผิดฐานฉ้อโกง ประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๔๑ บัญญัติว่า ผู้ใดโดยทุจริต หลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริง ซึ่งควรบอกให้แจ้ง และโดยการหลอกลวงดังว่านั้น ได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้หลอกลวงหรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ผู้หลอกลวงหรือบุคคลที่สามทำ ถอนหรือ ทำลายเอกสารสิทธิผู้อื่นกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ตัวอย่าง

๑. นาย ก. แสดงเท็จโดยออกเช็คแลกเอาเงินสดของนาย ข. ไป แต่ความจริงกลับเป็นว่าเช็คนั้นเป็นเช็คในบัญชีชื่อนาย ก. ภายหลังยื่นชื่อในเช็คไม่ใช่ชื่อนาย ก. ทั้งไม่มีเงินจ่ายตามเช็ค หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ นาย ก. ออกเช็คว่าเป็นของตน แต่ความจริงกลับเป็นเช็คของคนอื่นจึงไม่มีการจ่ายเช่นกัน นาย ก. ย่อมมีความผิดฐานฉ้อโกง (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๔๐/๒๕๐๓) (ประชุมใหญ่)

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม

คดีแพ่ง

๒. โจทก์จะให้จำเลยกู้เงิน ถ้ามีหลักฐานมาประกันจำเลยจึงพูดอ้างว่า จำเลยมีบัญชีเงินฝากที่ธนาคารแห่งหนึ่ง แล้วควักเอาเช็คออกมาเซ็นชื่อให้ โจทก์หลงเชื่อจำเลยในการพูดอ้างแสดงข้อความเท็จ จึงจ่ายเงินให้จำเลยกู้ยืมไปดังนี้ เป็นความผิดฐานฉ้อโกงแล้ว (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๐๔๔/๒๕๐๕)

หมายเหตุ ข้อเท็จจริงคดีนี้ ได้ความว่าจำเลยเอาเช็คมาขอยืมเงินโจทก์ โจทก์ได้จ่ายเงินให้จำเลยไปตามเช็คนั้น เช็คลงวันที่ล่วงหน้ากำหนด ๑ เดือน ในการขืมเงิน จำเลยได้บอกแก่โจทก์ว่า จำเลยมีบัญชีเงินฝากที่ธนาคาร แต่ความจริงจำเลยไม่มีเงินฝากในธนาคารใดเลย ทั้งเช็คคนก็เป็นเช็คของคนอื่นที่ปิดบัญชีแล้ว การกระทำของจำเลยจึงเป็นการหลอกลวงโจทก์ให้หลงเชื่อ เพื่อให้เงินจำเลยกู้ยืมตามจำนวนที่ต้องการ จำเลยจึงต้องมีความผิดตามฟ้อง

๓. จำเลยขืมเงินผู้เสียหาย โดยนำเช็คลงวันที่ล่วงหน้าของผู้นั้นมามอบไว้เพื่อชำระหนี้ และจำเลยได้สลักหลังเช็คนั้นด้วย แม้จำเลยจะบอกว่าผู้ส่งจ่ายเช็คมีฐานะดี สามารถใช้เงินตามเช็คได้ก็ตาม จำเลยก็ไม่มีความผิดฐานฉ้อโกง (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๐๕๓/๒๕๐๑)

๔. โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานฉ้อโกงกับความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค โดยบรรยายฟ้องว่า จำเลยโดยทุจริตหลอกลวงผู้เสียหายด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จปกปิดความจริงซึ่งควรต้องบอกให้แจ้งว่า จำเลยมีเงินอยู่ในบัญชีอันจะพึงให้ใช้เงินได้ ซึ่งความจริงในวันออกเช็คก็ดี วันส่งจ่ายเงินตามเช็คก็ดี เงินในบัญชีของจำเลยไม่มีพอจ่ายทั้งธนาคารก็ได้ปิดบัญชีจำเลยแล้ว การหลอกลวงของจำเลยดังกล่าวทำให้ผู้เสียหายหลงเชื่อว่าเป็นความจริง จึงได้มอบเงินให้จำเลยไป ดังนี้ฟ้องของโจทก์ได้บรรยายข้อเท็จจริงในความผิดฐานฉ้อโกงไว้ครบถ้วนแล้ว เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง คดีจึงเป็นอันฟังได้ว่า การกระทำของจำเลยเป็นความผิดตามฟ้องทั้งสองฐาน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๘๔/๒๕๐๒)

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม

ความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค

๕. การนำเช็คที่ผู้ส่งมาจากธนาคารโจทก์ไปขอซื้อตราต่างประเทศจากธนาคารโจทก์
สำนักงานใหญ่ที่กรุงเทพมหานคร โดยหลอกลวงเจ้าหน้าที่ว่าเป็นผู้ทรงเช็คโดยชอบ
ด้วยกฎหมาย เป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่หลงเชื่อและออกตราต่างประเทศให้ไป แล้วนำตราต่างประเทศ
ไปขอขึ้นเงินจากธนาคารโจทก์ สาขาวัน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ให้จ่ายเงิน
ตามตราต่างประเทศให้ เช่นนี้ เป็นความผิดฐานฉ้อโกง และถือว่าความผิดสำเร็จเมื่อธนาคาร
สาขาจ่ายเงินให้ตามตราต่างประเทศ โจทก์มีอำนาจฟ้องจำเลยต่อศาลจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
(คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๘๘๐/๒๕๑๘)

๖. จำเลยปลอมลายมือชื่อผู้ถอนเงินจากธนาคาร เปลี่ยนเงินเป็นแคชเชียร์
เช็ค แล้วปลอมลายมือชื่อผู้ฝากเงินเข้าบัญชีของจำเลย ดังนั้นเป็นความผิดฐาน
ฉ้อโกง ไม่ใช่ความผิดฐานลักทรัพย์ จำเลยรับสารภาพถึงโทษฐานลักทรัพย์ตามฟ้อง
ไม่ได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๒๖-๒๒๗/๒๕๒๑)

๗. การที่จำเลยนำเช็คมาแลกเงินสดกับโจทก์โดยจำเลยกล่าวหลอกลวงโจทก์
ด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จนั้น ความผิดฐานฉ้อโกงกับความผิดตามพระราช-
บัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คเป็นการกระทำความผิดเดียวกัน เมื่อโจทก์
ฟ้องจำเลยตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คจนศาลประทับฟ้อง
แล้ว โจทก์จะมาฟ้องจำเลยฐานฉ้อโกงอีกไม่ได้ เป็นฟ้องซ้อนต้องห้ามตามประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๑๗๓ วรรคสอง ประกอบด้วยประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๕ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๔๑๐/๒๕๒๓)

หมายเหตุ เรื่องทำนองนี้ ได้มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๘๒๑/๒๕๒๓ วินิจฉัยว่าเป็นฟ้อง
ซ้อนไว้เช่นกัน

๘. การที่จำเลยหลอกลวงให้ผู้เสียหายส่งเงินมาให้ ๓ ครั้ง และออกเช็คปลอม
ชำระราคาให้ในคราวเดียว การกระทำของจำเลยเป็นความผิดสำเร็จทุกครั้งที่ผู้เสียหาย

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม

คุณภาพ

ส่งมอบสินค้าให้ การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๐๔๖/๒๕๒๕)

๕. จำเลยกับพวกร่วมกันใช้อุบายหลอกลวงผู้เสียหาย ทำให้ผู้เสียหายหลงเชื่อมอบสินค้าให้แก่จำเลยไปและในวันนั้นเอง จำเลยออกเช็คให้แก่ผู้เสียหายเพื่อชำระหนี้ค่าสินค้าที่หลอกลวงไปนั้น เห็นได้ว่าการเขียนเช็คมอบให้แก่ผู้เสียหายได้กระทำในเวลาต่อเนื่องใกล้ชิดกับเวลาที่รับสินค้าไปจากผู้เสียหาย โดยมีเจตนาอย่างเดียวกันคือให้ได้สินค้าตามที่ต้องการจากผู้เสียหาย การออกเช็คเป็นเพียงการกระทำส่วนหนึ่งของการหลอกลวงเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าจากผู้เสียหายเท่านั้น การกระทำของจำเลยเป็นความผิดฐานฉ้อโกงและเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค แต่เป็นกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๕๑๘/๒๕๒๓)

๖. ความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๔๗ โดยที่ในสมัยปัจจุบัน มีผู้นิยมใช้เช็คกันมากทั้งในวงการค้าธุรกิจ และวงการทั่วไป และปรากฏว่า เช็คที่ออกให้แก่กันนั้น เมื่อผู้ทรงนำไปขึ้นเงินที่ธนาคารแล้ว ธนาคารมักจะปฏิเสธเพราะไม่มีเงินของผู้สั่งจ่ายในบัญชี หรือมี แต่ไม่เพียงพอที่จะจ่ายได้ตามเช็คนั้น ทำให้เป็นที่เสียหายแก่ประชาชนโดยทั่วไป ตลอดจนมีผลกระทบกระเทือนต่อวงการค้าธุรกิจ และความเจริญในทางเศรษฐกิจของชาติด้วย และแม้การออกเช็คโดยไม่มีเงินในธนาคาร หรือมี แต่ไม่เพียงพอตามจำนวนเงินในเช็ค อาจจะเป็นความผิดอาญาฐานฉ้อโกง ซึ่งมีโทษจำคุกและปรับดังได้กล่าวมาแล้วก็ตาม แต่ก็มีบุคคลที่ไม่สุจริตเป็นจำนวนไม่น้อย หากทางเล็งกฎหมายโดยออกเช็คชำระหนี้ และเมื่อเช็คนั้นถูกธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินแล้ว ผู้สั่งจ่ายเช็คก็หาไม่มีความผิดอาญาฐานฉ้อโกงไม่ เช่นมิได้ใช้อุบายหลอกลวงอันเป็นสาระสำคัญในความผิดฐานฉ้อโกง เป็นต้น ฉะนั้น เมื่อทางกรมโยธาจะสนับสนุนให้ประชาชนมีการใช้เช็คกันโดย

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม

ความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค

แพร่หลาย ก็จำเป็นที่จะต้องบัญญัติพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๔๘๑ นั้น

พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๔๘๑ นี้ มีผลเริ่มบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๔๘๑ เป็นต้นไป

พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค

พ.ศ. ๒๔๘๑

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๑

เป็นปีที่ ๘ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้ :-

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๔๘๑”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มกราคม - กุมภาพันธ์ ๒๔๓๓

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม

กฎหมาย

มาตรา ๓

ผู้ใด

- (๑) ออกเช็คโดยเจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็คนั้น
- (๒) ออกเช็คโดยขณะที่ออกไม่มีเงินอยู่ในบัญชีอันจะพึงให้ใช้เงินได้
- (๓) ออกเช็คให้ใช้เงินมีจำนวนสูงกว่าจำนวนเงินที่มีอยู่ในบัญชีอันจะพึงให้ใช้เงินได้ในขณะที่ออกเช็คนั้น
- (๔) ถอนเงินทั้งหมดหรือแต่บางส่วนออกจากบัญชีอันจะพึงให้ใช้เงินตามเช็คจนจำนวนเงินเหลือไม่เพียงพอที่จะใช้เงินตามเช็คนั้นได้ หรือ
- (๕) ห้ามธนาคารมิให้ใช้เงินตามเช็คนั้นโดยเจตนาทุจริต

ถ้าธนาคารปฏิเสธไม่จ่ายเงินตามเช็คนั้น มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองเท่าของจำนวนเงินที่ระบุในเช็ค แต่ต้องไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นบาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

มาตรา ๔ ความผิดตามมาตรา ๓ ให้ถือว่าเป็นความผิดต่อส่วนตัว

มาตรา ๕ ถ้าผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๓ ได้นำเงินตามจำนวนในเช็คไปชำระแก่ผู้ทรงเช็ค หรือแก่ธนาคารเพื่อจ่ายเงินตามเช็คภายในเจ็ดวัน นับแต่วันที่ธนาคารที่มีชื่อในเช็คบอกกล่าวให้ผู้ออกเช็คได้รับทราบว่าการปฏิเสธไม่จ่ายเงินให้คดีเป็นอันเลิกกัน ตามความหมายแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ป. พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

(คัดจากราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๑ ตอนที่ ๖๔ ลงวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๔๘๓)

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม

ความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค

ข้อสังเกต

เปรียบเทียบกันกฎหมายเดิม

๑. ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๔๑ ว่าด้วยความผิดฐานฉ้อโกงนี้ ถ้าเปรียบเทียบกับกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๑ มาตรา ๓๐๔ ซึ่งว่าด้วยความผิดฐานฉ้อโกง แต่ได้ถูกยกเลิกไปแล้วนั้นจะเห็นว่ามีความใกล้เคียงกันมาก ผิดกันก็แต่เฉพาะในล้อยคำซึ่งได้มีการแก้ไขปรับปรุงให้ความชัดเจนขึ้นเท่านั้น ฉะนั้นลักษณะความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญาฐานฉ้อโกง จึงยังคงมีลักษณะอย่างเดียวกับความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาใหม่นี้เช่นกัน

บทลงโทษหนัก

๒. การที่จำเลยมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๔๑ และความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๔๕๑ มาตรา ๓ นั้น ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๐ ศาลอาจจะให้ลงโทษจำเลยฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๔๑ อันเป็นบทหนักอย่างเดียวกันได้ทั้งนี้เพราะการกระทำอันเป็นกรรมเดียว แต่เป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบทนั่นเอง

บทที่ ๒

ลักษณะความผิด

ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๔๕๑

การที่จะเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๔๕๑ นั้น มิใช่ว่า ถ้าจำเลยออกเช็คแล้วไม่มีเงินใช้ตามเช็คจะเป็นความผิดอาญาเสมอไป จะต้องมีการผิดตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัตินี้ด้วย คือ ๑ ออกเช็คโดยมีเจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็คนั้น ฯลฯ เจตนาดังกล่าวนี้เป็นข้อเท็จจริงอันหนึ่งซึ่งเป็นเหตุให้เกิดความผิด เมื่อศาลอุทธรณ์พิเคราะห์แล้วว่าจำเลยไม่มี

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม

คฤหา

เจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็ค โจทก์ร่วมเถียงว่ามีเจตนาเช่นนั้น เป็นการเถียงข้อเท็จจริงว่า มีพฤติการณ์ที่กฎหมายกำหนดให้เป็นความผิดเกิดขึ้นหรือไม่ จึงเป็นฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๕๒/๒๕๓๐) (ประชุมใหญ่)

หมายเหตุ คดีนี้พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องว่าจำเลยออกเช็คให้ใช้เงินมีจำนวนสูงกว่าจำนวนเงินที่มีอยู่ในบัญชีอันจะพึงให้ใช้เงินได้ในขณะที่ออกเช็คนั้น และออกเช็คโดยเจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็ค ขอให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๔๘๓ มาตรา ๓ ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์พิพากษายืนกันมา ให้ยกฟ้องโจทก์ โดยฟังข้อเท็จจริงว่าโจทก์ร่วมให้จำเลยเขียนเช็คให้ไว้เพื่อเป็นหลักฐานว่าจำเลยได้รับเงินไปและเป็นประกันว่าจำเลยจะช้อกระบอส่งให้ และวินิจฉัยว่าโจทก์ร่วมและจำเลยมิได้มีเจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็ค การที่โจทก์ร่วมฎีกาได้เถียงว่า ข้อเท็จจริงอย่างนี้ต้องฟังว่าจำเลยมีเจตนาอย่างนั้น จึงเป็นการเถียงเพื่อให้ศาลเชื่อหรือไม่เชื่อว่าจำเลยประสงค์ต่อผลอย่างไรในการออกเช็คนั้น และเป็นการเถียงข้อเท็จจริงว่ามีพฤติการณ์ที่กฎหมายกำหนดให้เป็นความผิดเกิดขึ้นหรือไม่ ศาลฎีกาโดยมติที่ประชุมใหญ่ จึงเห็นว่าเป็นฎีกาในข้อเท็จจริง ต้องห้ามมิให้โจทก์ร่วมฎีกาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๑๘ จึงพิพากษาให้ยกฎีกาโจทก์ร่วม

การออกเช็คโดยมีข้อตกลงว่าจะไม่ดำเนินคดีอาญานั้น มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๔๐๓/๒๕๐๘ (ประชุมใหญ่) วินิจฉัยว่า จำเลยออกเช็คส่งจ่ายเงินให้ผู้เสียหาย โดยมีข้อตกลงระหว่างกันในขณะออกเช็คว่าจะไม่ดำเนินคดีอาญาในกรณีไม่มีเงินจ่ายตามเช็ค ข้อตกลงระหว่างผู้เสียหายกับจำเลยดังกล่าวแม้ไม่ผูกพันผู้เสียหายให้อินยอมอยู่เช่นนั้นตลอดไป แต่ผู้เสียหายก็ได้ยินยอมให้จำเลยออกเช็คโดยจะไม่ฟ้องเป็นความผิดอาญา เป็นความยินยอมที่มีอยู่จนถึงขณะที่จำเลยออกเช็คโดยรู้ว่าไม่มีเงินในธนาคาร

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม

ความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค

อันเป็นการกระทำโดยเจตนาที่เป็นองค์ความผิดประการหนึ่งซึ่งจำเลยได้กระทำตามความยินยอมของผู้เสียหาย ในการกระทำฐานนี้ไม่ขัดต่อความตักในศีลธรรมอันดี การกระทำที่โจทก์ฟ้องจึงไม่เป็นความผิดทางอาญา

ออกเช็คโดยเจตนาไม่ใช้เงิน

มาตรา ๓ อนุมาตรา ๑ ทว่า ออกเช็คโดยเจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็คนั้น เป็นเรื่องที่ถูกออกเช็คหรือที่เรียกว่าผู้ตั้งจ่ายได้ออกเช็คให้บุคคลอื่น โดยผู้ตั้งจ่ายมีเงินอยู่ในบัญชีของตนที่ธนาคารแล้ว แต่มีเจตนาที่จะไม่ใช้เงินตามข้อความในเช็คนั้น อันเป็นเรื่องข้อเท็จจริงซึ่งจะต้องวินิจฉัยเป็นราย ๆ ไป

ตัวอย่าง

ให้ตัวอย่างลายเซ็นไว้แต่ออกเช็คลงลายมือชื่ออีกอย่างหนึ่ง

๑. ผู้ตั้งจ่ายให้ตัวอย่างลายเซ็นของตนไว้แก่ธนาคารอย่างหนึ่ง แต่เวลาออกเช็คกลับลงลายมือชื่อไปอย่างหนึ่ง ไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ โดยมีเจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็ค เป็นต้น ผู้ตั้งจ่ายย่อมมีความผิดตามอนุมาตราแล้ว

ออกเช็คไม่ประทับตราที่ตกลงไว้กับธนาคาร

๒. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๖๓/๒๕๐๔ จำเลยออกเช็คโดยไม่ประทับตราที่ตกลงไว้กับธนาคาร ธนาคารจึงไม่ยอมจ่ายเงินตามเช็ค ถือได้ว่าจำเลยมีเจตนาจะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็คนั้นแล้ว

หนังสือตราสารซึ่งมีรายการครบถ้วนเป็นเช็ค

๓. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๑๗/๒๕๐๗ (ประชุมใหญ่) บุคคลใดทำเป็นหนังสือตราสาร ซึ่งมีรายการครบถ้วนบริบูรณ์ตามลักษณะดังที่กล่าวไว้ในมาตรา ๕๘๗, ๕๘๘

มกราคม - กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม

คุณภาพ

แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตัวก็เป็นเช็ค เมื่อผู้ทรงนำไปขึ้นเงินไม่ได้ (แม้จะเป็นเพราะบัญชีเงินฝากของบุคคลนั้นปิดเสียแล้วในขณะที่ออกเช็ค) ผู้ออกเช็ค ก็มีความผิดตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๔๘๗

ออกเช็คแลกเงินสดโดยจำเลยรู้อยู่แล้วว่าตนไม่มีบัญชีเงินฝากในธนาคาร

๔. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๗๘/๒๕๐๘ วินิจฉัยว่า จำเลยออกเช็คแลกเงินไปจากโจทก์ทั้ง ๆ ที่ทราบอยู่แล้วว่าตนไม่มีบัญชีเงินฝากในธนาคาร เช่นนี้ถือได้ว่าจำเลยออกเช็คโดยเจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็คนั้น จำเลยย่อมมีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๔๘๗ มาตรา ๓ (๑)

ออกเช็คโดยเจตนาจะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็คและเช็คขึ้นเงินไม่ได้

๕. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๗๘/๒๕๐๘ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๘๕๐ เป็นเรื่องผู้ทรงสิทธิอันมีต่อผู้ส่งจ่ายเพียงเท่าที่จะเกิดความเสียหายอย่างหนึ่งอย่างใดแก่ผู้ส่งจ่าย เพราะการที่ละเลยเสียไม่ไปขึ้นเช็คกัน แต่โจทก์ฟ้องจำเลยขอให้ลงโทษทางอาญาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๔๘๗ มาตรา ๓ เมื่อคดีฟังได้ว่า จำเลยออกเช็ครายพิพาทโดยเจตนาจะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็คและเช็คขึ้นเงินไม่ได้ เพราะเงินฝากจำเลยไม่มีพอจ่ายจำเลยก็ต้องมีความผิด

ฮิมเงินออกเช็คแทนสัญญา อาจเป็นความผิดได้

๖. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๒๒๘/๒๕๑๐ จำเลยกู้ยืมเงินจากผู้เสียหาย โดยจำเลยออกเช็คให้ แม้จำเลยจะไม่ได้ทำหนังสือสัญญาแต่ได้ออกเช็คให้แทนโดยมีมูลหนี้จากการกู้ยืมเงิน จึงย่อมมีความผูกพันกันในเบื้องต้นอันอาจเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๔๘๗ ได้

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม

ความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค

ออกเช็คเพื่อกู้เงิน แต่ยังไม่ได้นำเช็คไปแลกเงิน

๑. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๔๐/๒๕๐๒ จำเลยออกเช็คเพื่อกู้เงินบุคคลอื่นมาซื้อกระดาษ แต่ยังไม่ได้นำเช็คไปแลกเงินในชั้นคดีทำงาน ต่อมาเช็คนั้นหายไป จำเลยจึงได้บอกกล่าวอายัดเช็คต่อธนาคารมิให้ใช้เงินตามเช็ค และแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจไว้เป็นหลักฐาน ฉะนั้น แม้เช็คดังกล่าวจะไปตกอยู่กับผู้เสียหายซึ่งรับเงินไม่ได้ก็ตาม จำเลยก็มีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๕๓ ไม่

ออกเช็คให้นำไปกู้เงินจากผู้อื่น มิใช่แลกเงินสด ไม่เป็นความผิด

๒. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๐๔๑/๒๕๑๓ จำเลยออกเช็คให้โจทก์ร่วมนำไปใช้กู้เงินจากผู้อื่น มิใช่ออกเช็คเพื่อแลกเงินสดจากโจทก์ร่วมและโจทก์ร่วมก็มิได้นำเช็คนั้นไปใช้กู้เงินจากผู้อื่น เมื่อโจทก์ร่วมนำเช็คนั้นไปขึ้นเงินไม่ได้ จำเลยย่อมไม่มีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๓

ออกเช็คเพื่อเป็นประกันใช้เงินแบร์ โดยคู่กรณีไม่ประสงค์ให้ผูกพัน ไม่ผิด

๓. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๓๓๐/๒๕๑๓ จำเลยเป็นนายวงแบร์ เก็บเงินค่าแบร์ไม่ได้ ไม่มีเงินใช้ให้โจทก์ร่วมซึ่งเป็นลูกวง ผู้ประมุขวงแบร์ได้ จึงออกเช็คให้ไว้ก่อน โดยตกลงกันว่า เดือนต่อไปจำเลยมีเงินก็เอาเงินสดไปชำระแล้วเอาเช็คคืน เมื่อไม่มีเงินสดก็เปลี่ยนเช็คใหม่เพิ่มดอกเบี้ยเข้าไป จึงไม่ลงวันที่ส่งจ่ายเช็คไว้ เช่นนี้ฟังได้ว่าจำเลยออกเช็คให้เพียงเพื่อเป็นประกันในการที่จำเลยจะต้องใช้เงินให้โจทก์ร่วมเนื่องมาจากการเล่นแบร์ โดยคู่กรณีไม่ประสงค์จะให้ผูกพันและในการใช้เงินตามเช็ค

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม

คดีทาท

นั้น จำเลยผู้ออกเช็คจึงยังมีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๕๓

ยื่นเงินออกเช็คชำระหนี้ มีใบประกันเงินกู้

๑๐. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๘๑๒/๒๕๑๔ จำเลยยื่นเงินโจทก์ร่วมแล้วออกเช็คให้ไว้ โดยตกลงกันว่า เมื่อเช็คถึงกำหนดให้โจทก์ร่วมไปขึ้นเงินเป็นการชำระหนี้เงินยืม อันเป็นการแสดงเจตนาจะใช้เช็คขึ้นเป็นการชำระหนี้เพื่อประกันเงินกู้ ดังนี้ เมื่อธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน จำเลยย่อมมีความผิดฐานออกเช็คโดยเจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็คนั้น

ออกเช็คด้วยการใช้เช็คและลงมือบุคคลอื่นเป็นผู้ส่งจ่าย

๑๑. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๘๘๓/๒๕๑๔ (ประชุมใหญ่) จำเลยออกเช็คให้ผู้เสียหายเพื่อชำระหนี้ด้วยการใช้เช็คของ ต. และลงชื่อของ ต. เป็นผู้ส่งจ่าย โดยทำให้ผู้เสียหายหลงผิดว่าจำเลยคือ ต. ผู้มีอำนาจส่งจ่าย เมื่อผู้เสียหายรับเงินตามเช็คไม่ได้เพราะธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน ดังนี้ ถือได้ว่าจำเลยออกเช็คโดยเจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็คเป็นความผิดตามมาตรา ๓ (๑) พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค ฯ

ออกเช็คชำระหนี้เงินกู้ มีความผูกพันในเบื้องต้น อันอาจเป็นผิดได้

๑๒. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๘๓๘/๒๕๑๕ แม้จะเป็นเรื่องจำเลยกู้ยืมเงินจากโจทก์ร่วม โดยจำเลยออกเช็ครายพิพาทให้โจทก์ร่วม และไม่ได้ทำหนังสือหรือหลักฐานการกู้ยืมเงินให้โจทก์ร่วมไว้ก็ตาม แต่ก็ได้ออกเช็คให้โจทก์ร่วมไว้โดยมีการที่จำเลยกู้เงินไปจากโจทก์ร่วมเป็นมูลหนี้ ย่อมมีความผูกพันกันในเบื้องต้น อันอาจเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๕๓

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม

ความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค

เมื่อจำเลยกู้ยืมเงินจากโจทก์แล้วออกเช็ครายพินาที โดยตกลงกันว่า เมื่อเช็คถึงกำหนดให้โจทก์ร่วมไปขึ้นเงินเป็นการชำระหนี้เงินยืม ย่อมเป็นการแสดงเจตนาจะใช้เช็คนั้นเป็นการชำระหนี้ มิใช่เพื่อประกันเงินกู้หรือเป็นการออกเช็คเพื่อใช้แทนสัญญาแต่อย่างใด

ออกเช็คล่วงหน้าชำระหนี้เงินกู้ ไม่ใช่ค่าประกัน

๑๓. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๔๔/๒๕๑๖ จำเลยกู้ยืมเงินผู้เสียหายโดยไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือ แต่ได้ออกเช็คล่วงหน้าไว้เป็นการชำระหนี้เงินกู้และตกลงกันว่าเมื่อเช็คถึงกำหนดให้นำเช็คไปขึ้นเงินจากธนาคารได้ เช่นนี้แสดงว่าจำเลยมีเจตนาจะใช้เช็คนั้นเป็นการชำระหนี้ มิใช่เพื่อประกันการกู้ยืม ครั้นถึงกำหนดวันที่ส่งจ่ายผู้เสียหายไปถามธนาคาร ธนาคารบอกว่าเงินในบัญชีจำเลยไม่มี ต่อมาอีกเกือบ ๓ เดือนผู้เสียหายจึงนำเช็คไปเข้าบัญชีธนาคาร ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน ดังนี้ ถือได้ว่าจำเลยมีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๓ (๑) ไม่เป็นความผิดตามมาตรา ๓ (๓) ด้วย

กรอกจำนวนเงินลงในเช็คซึ่งมีลายมือชื่อผู้โอนเป็นคู่ส่งจ่าย

๑๔. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๖๔๑/๒๕๑๓ จำเลยกรอกจำนวนเงินลงในเช็คซึ่งมีลายมือชื่อของ ต. เป็นผู้ส่งจ่ายและมอบให้แก่โจทก์ร่วมเพื่อชำระหนี้ โดยแสดงตนว่าจำเลยมีข้อพิพาทกับธนาคารว่า ต. โดยเจตนาจะมีให้มีการใช้เงินตามเช็ค ย่อมมีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คมาตรา ๓

ค้ำชำระค่าเช่ารถ รับสภาพหนี้และออกเช็คชำระหนี้แทน

๑๕. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๑๓/๒๕๒๒ เดิมจำเลยทั้งสองค้ำชำระค่าเช่ารถแทรกเตอร์โจทก์ร่วม แล้วทำหนังสือรับสภาพหนี้และได้ออกเช็คพินาทีชำระหนี้แทน ดังนี้ ถ้าเช่ารถค้ำชำระหนี้ จำเลยทั้งสองได้ชำระให้โจทก์ร่วมแล้วด้วยเช็คพินาที

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม

คฤหาสน์

กรณีต่อมาจำเลยผลิตนัดและโจทก์ร่วมบอกเลิกสัญญา โจทก์ร่วมจึงมีสิทธิรับเงินค่าเช่า
ข้อที่ได้ใช้มาแล้วแต่ก่อนเลิกสัญญาด้วยการออกเช็คพิพาทนั้นได้ตามประมวลกฎหมาย
แพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๕๑๕ ดังนั้นเมื่อธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็ค โดย
จำเลยออกเช็คโดยเจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็คนั้นและออกเช็คโดยในขณะที่
ออกไม่มีเงินอยู่ในบัญชีอันจะพึงให้ใช้เงินตามเช็คได้ จำเลยทั้งสองย่อมมีความผิดตาม
ฟ้อง

พฤติการณ์ที่ข้อได้กล่าวออกเช็คมีเจตนาทุจริต

๑๖. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๒๕๕/๒๕๒๒ การที่จำเลยออกเช็คลงวันที่ล่วงหน้า
ไปแล้ว ต่อมาจำเลยไปตกลงกับธนาคารว่า เช็คของจำเลยต้องประทับตราด้วยจึงจะ
จ่ายเงินได้ เมื่อเช็คที่จำเลยออกไปก่อนที่จะมีการตกลงกับธนาคารดังกล่าวถึงกำหนด
โจทก์นำเช็คไปขึ้นเงิน ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน โดยให้ประทับตราผู้ส่งจ่าย ทั้ง
จำเลยก็สั่งห้ามธนาคารจ่ายเงินตามเช็คประกอบกับจำเลยมีหนี้ตามเช็คเป็นยอดเงินอีก
จำนวนมาก ซึ่งธนาคารไม่ยอมผ่านเช็คให้ พฤติการณ์ข้อได้กล่าวว่ามีเจตนาทุจริต
ข้อที่โจทก์มีได้ให้จำเลยประทับตราก่อน จึงไม่เป็นข้ออ้างตามกฎหมายที่จะให้จำเลย
พ้นความรับผิด

โจทก์เป็นผู้ทรงเช็ค กรณีเช็คถึงกำหนดโจทก์นำเช็คเข้าบัญชี เพื่อเรียกเก็บ
เงิน เมื่อธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คไม่ว่าด้วยเหตุใด โจทก์มีสิทธิฟ้องจำเลย
ซึ่งเป็นผู้ส่งจ่ายได้

จำเลยออกเช็คสองฉบับชำระหนี้ เมื่อเช็คถึงกำหนดธนาคารปฏิเสธการจ่าย
เงินทั้งสองฉบับ เป็นความผิดสองกระทง

ออกเช็คเพื่อประกันเงินกู้ แม้มีการโอนต่อมา ผู้ออกเช็คไม่ผิด

๑๗. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๔๑/๒๕๒๓ จำเลยมิได้ออกเช็คเพื่อชำระหนี้ แต่
ออกเพื่อเป็นประกันเงินกู้ ป. โจทก์เป็นผู้ทรงโดยได้รับเช็คมาจาก ป. เช็คถึงกำหนด

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม

ความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค

ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน ดังนี้ จำเลยไม่มีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค

ยื่นเงินออกเช็คโดยตกลงกันให้ไปขึ้นเงินเมื่อเช็คถึงกำหนด

๑๘. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๖๐/๒๕๒๓ จำเลยยื่นเงินผู้เสียหาย แล้วออกเช็ครายพิพาทให้ตกลงกันว่าเมื่อเช็คถึงกำหนดให้ผู้เสียหายไปขึ้นเงินเป็นการชำระหนี้ทั้งที่จำเลยทราบอยู่แล้วว่าไม่มีเงินอยู่ในบัญชีพอที่จะจ่ายเงินตามเช็ค ถือได้ว่าจำเลยออกเช็คโดยเจตนาที่จะไม่มีการใช้เงินตามเช็คนั้น

ออกเช็คเพื่อชำระหนี้ โดยมีเจตนาที่จะไม่ให้ธนาคารจ่ายเงิน

๑๙. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๕๓๗/๒๕๒๓ จำเลยส่งจ่ายเช็คเพื่อชำระหนี้ให้แก่ผู้เสียหายโดยระบุว่าจ่ายเงินสด แต่จำเลยได้ขีดคำว่า “หรือผู้ถือ” ออก ไม่ปรากฏว่าผู้เสียหายทราบหรือได้ยินยอมด้วยกับการขีดคำดังกล่าว การกระทำของจำเลยเห็นได้ชัดว่ามีเจตนาที่จะไม่ให้ธนาคารจ่ายเงินตามเช็คให้ผู้เสียหาย ถือได้ว่าเป็นการออกเช็คโดยเจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็คนั้น ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓ (๑) แล้ว

ออกเช็คเพื่อแลกเอาเช็คของผู้อื่นซึ่งตนสลักหลังไว้คืนมาเท่ากับยอมตนเป็นลูกหนี้

๒๐. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๕๑๘/๒๕๒๔ การที่จำเลยออกเช็คของตนให้แก่โจทก์เพื่อแลกเปลี่ยนเอาเช็คของผู้อื่น ซึ่งจำเลยสลักหลังไว้คืนมา เท่ากับเป็นการยอมตนเป็นลูกหนี้แทนลูกหนี้คนเดิมซึ่งยังผลให้จำเลยต้องผูกพันตามกฎหมายที่จะต้องชำระหนี้แก่โจทก์ เมื่อเช็คของจำเลยถูกธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน ก็ต้องถือว่าจำเลยออกเช็คโดยเจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็ค

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม

คดีแพ่ง

ลงข้อส่งจ่ายเพียงคนเดียวและเซ็นชื่อไม่ตรงกับตัวอย่างที่ให้ไว้

๒๑. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๘๖/๒๕๒๕ เช็คของจำเลยจะต้องลงชื่อผู้ส่งจ่าย ๒ คน แต่จำเลยที่ ๒ ลงข้อส่งจ่ายเพียงคนเดียว โดยเซ็นทั้งชื่อและนามสกุล ไม่ตรงกับตัวอย่างที่ให้ไว้แก่ธนาคารซึ่งมีแต่ “ชื่อ” เท่านั้น เป็นเหตุให้ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน แสดงว่า เมื่อจำเลยที่ ๒ ออกเช็คฉบับนี้ จำเลยที่ ๒ เจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็ค

จำเลยที่ ๑ กล่าวว่าผู้ได้ออกและเขียนว่าจ่ายเงินสด จำเลยย่อมทราบว่าธนาคารจะปฏิเสธ

๒๒. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๓๖๘/๒๕๒๕ เช็คพิพาทนอกจากมีข้อความตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๘๘๘ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) และ (๗) แล้ว ยังมีข้อความตามแบบพิมพ์ว่า “จ่าย... หรือผู้ถือ” จึงเป็นเช็คที่มีรายการตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๘๘๘ (๔) อีกด้วย เช็คพิพาทจึงเป็นเช็คที่สมบูรณ์

การที่จำเลยได้ขีดฆ่าคำว่า “ผู้ถือ” ออกและเขียนข้อความว่าจ่ายเงินสดลงไป จำเลยย่อมทราบแล้วว่าธนาคารจะปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คนั้น เห็นได้ชัดว่าจำเลยมีเจตนาที่จะไม่ให้ธนาคารจ่ายเงินตามเช็คที่ตนส่งจ่าย เป็นการออกเช็คโดยเจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็ค ซึ่งเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๓ (๑)

แม้จำเลยมิได้เป็นผู้ลงลายมือชื่อในเช็คโดยมอบให้บุตรเขียนชื่อแทนก็มีผิดได้

๒๓. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๒๐๖/๒๕๓๐ จำเลยมอบให้ ป. บุตรชายจำเลยเป็นผู้เขียนชื่อจำเลยในช่องผู้ส่งจ่ายในเช็ค แล้วจำเลยนำเช็คไปมอบและแสดงแก่โจทก์ร่วม

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์สาละยติธรรม

ความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค

ว่าเป็นเช็คที่จำเลยออกเพื่อชำระหนี้^{๒๕} โดยจำเลยมีเจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็ค ต้องถือว่าจำเลยเป็นผู้ออกเช็ค แม้จำเลยมิได้เป็นผู้ลงลายมือชื่อในเช็คด้วยตนเอง จำเลยก็มีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๕๑

ออกเช็คโดยไม่มีเจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็ค

ตัวอย่าง

ออกเช็คแทนสัญญา^{๒๖} โดยคู่กรณีไม่ได้เจตนาจะให้ใช้เช็คเป็นการชำระ^{๒๗}
หนี้

๑. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๗๕-๒๗๖/๒๕๐๖ การกระทำอันจะเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๕๑ ก็ต่อเมื่อมีการออกเช็คโดยเจตนาจะให้ผูกพันและชำระหนี้กันได้ตามกฎหมาย ฉะนั้นเมื่อผู้กู้^{๒๘}ออกเช็คแทนสัญญา^{๒๙}เงินและผู้ให้กู้^{๓๐}ก็ได้รับชำระดอกเบี้ยไปบ้างแล้ว โดยคู่กรณีไม่ได้เจตนาจะให้ใช้เช็คเป็นการชำระหนี้^{๓๑} ผู้กู้จึงไม่มีความผิดตามกฎหมายดังกล่าว

ออกเช็คเพื่อเป็นหลักฐานแห่งการรับเงิน ไม่เป็นความผิด

๒. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๗๒๘/๒๕๑๒ เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่าจำเลยได้ออกเช็คให้ผู้เสียหาย เพื่อเป็นหลักฐานแห่งการรับเงิน ฉะนั้น ย่อมแสดงว่า คู่กรณี^{๓๒}ไม่มีเจตนาให้มีการใช้เงินตามเช็คนั้น จำเลยจึงไม่มีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓ ถึงแม้จะมีการแก้ไข^{๓๓}กัน (แก้วันที่) ก็ยังไม่พอฟังได้ว่า จำเลยมีเจตนาจะใช้เงินตามเช็คนั้น

กู้เงินแล้วออกเช็คเพื่อประกันหนี้เงินกู้ ไม่เป็นผิด

๓. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๘๘/๒๕๑๓ จำเลยกู้เงินผู้เสียหาย แล้วออกเช็คให้ผู้เสียหายเพื่อประกันหนี้เงินกู้ โดยเป็นที่เข้าใจกันว่า มิได้ออกให้เป็นการชำระหนี้^{๓๔}

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม

คฤหา

เพราะจำเลยจะชำระเงินให้ผู้เสียหายเอง เช่นนี้ เมื่อผู้เสียหายนำเช็คไปขึ้นเงินไม่ได้ จำเลยย่อมไม่มีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๓ (อ้างฎีกาที่ ๒๗๕-๒๗๖/๒๕๐๖)

ก็เงินออกเช็คเท่ากับเงินในบัญชี มีผลเท่ากับออกเช็คให้ไว้เป็นประกันการกู้ยืม

๔. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๒๗๕/๒๕๑๓ การที่จำเลยยื่นเงินโจทก์ร่วม แล้วออกเช็คส่งจ่ายเงินเท่ากับจำนวนเงินที่ขอมลงวันที่ส่งจ่ายเป็นวันที่เดียวกันกับวันที่ขอมเงิน เช่นนี้ แสดงว่าจำเลยไม่มีเงินในวันนั้นจึงต้องขอม และการที่ออกเช็คลงวันที่ส่งจ่ายเงินในวันที่ยื่นเอง ก็ย่อมเป็นที่เข้าใจกันระหว่างโจทก์ร่วมและจำเลยว่าไม่ใช่เช็คให้เอาไปขึ้นเงินชำระหนี้ในวันนั้น จึงมีผลเท่ากับออกเช็คให้ไว้เป็นประกันการกู้ยืม ดังนั้น แม้ต่อมาธนาคารจะปฏิเสธการจ่ายเงิน จำเลยก็ไม่มีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค ฯ

ออกเช็คเพื่อเป็นหลักประกันการชำระหนี้ ยังไม่มีผิด

๕. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๔๘๘/๒๕๑๔ จำเลยออกเช็คเพื่อเป็นหลักประกันการชำระหนี้ โดยไม่มีเจตนาที่จะให้มีการใช้เงินตามเช็คนั้นมอบให้แก่ ต. แล้วต่อมา ต. ได้นำเช็คฉบับนั้นไปขอแลกเงินสดจากผู้เสียหายโดยขณะที่ผู้เสียหายรับเช็คไว้รู้ดีอยู่แล้วว่าเป็นเช็คที่ไม่มีเงิน ดังนั้น แม้ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็ค เมื่อผู้เสียหายนำไปยื่นขอรับเงิน จำเลยก็ยังไม่มีความผิดฐานออกเช็คโดยมีเจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็คนั้น

ออกเช็คเพื่อค้ำประกันเงินกู้ และเพื่อเอาดอกเบี้ยที่ผิดกฎหมาย

๖. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๑๐/๒๕๑๕ ออกเช็คเพื่อค้ำประกันเงินกู้ยืมและเพื่อเอาดอกเบี้ยที่ผิดกฎหมายเป็นรายเดือนไม่อยู่ในวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค จำเลยจึงไม่มีความผิด

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม

ความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค

ออกเช็คให้ยึดถือไว้เป็นประกันการชำระหนี้ ^๕ ไม่ผิด

๑. คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๓๗๘/๒๕๑๕ จำเลยออกเช็คล่วงหน้าให้นายวงแหวน เพื่อมอบให้แก่ผู้ที่ยังประมูลไม่ได้ยึดถือไว้เป็นประกันการชำระหนี้ เมื่อจำเลยชำระเงิน ค่าแหวนส่งมอบให้นายวงแหวนแล้ว จึงไม่มีมูลหนี้จะต้องชำระเงินตามเช็คที่ออกให้ เป็นประกันฉบับนั้นอีกต่อไป แม้ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน จำเลยก็ไม่มี ความผิด

ออกเช็คเพื่อประกันค่าจ้างว่าความ ไม่ประสงค์ให้เป็นการชำระหนี้ ^๕ ไม่ผิด

๘. คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๓๗๑/๒๕๑๓ จำเลยจ้าง ต. เป็นทนายแก้ต่างให้หลาน ของจำเลยซึ่งถูกฟ้องคดีอาญา และออกเช็คตามจำนวนค่าจ้างมอบให้ ต. ไว้ตามสัญญา ต. ต้องดำเนินคดีให้จนกระทั่งศาลพิพากษาและถ้าศาลพิพากษาลงโทษ ต. จะต้องคืน เช็คให้จำเลยทันที ดังนี้ เป็นการออกเช็คให้ ต. เพื่อประกันค่าจ้างว่าความที่จำเลย ตกลงจ้าง ต. เท่านั้น มิได้ประสงค์จะออกเช็คให้เป็นการชำระหนี้ ปรากฏว่า ต. หา ได้ดำเนินคดีให้หลานจำเลยจนกระทั่งศาลพิพากษาไม่ เพราะหลานจำเลยตายใน ระหว่างพิจารณา และศาลชั้นต้นจำนำคดี แต่ ต. กลับสลักหลังเช็คให้โจทก์ การ สลักหลังนั้นไม่มีผลผูกพันจำเลย โจทก์นำเช็คไปเข้าบัญชีธนาคาร และเช็คนั้นถูก ปฏิเสธการจ่ายเงิน จำเลยก็ไม่มี ความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจาก การใช้เช็ค ฯ

ผู้กระทำความผิดไม่ให้นำเช็คไปขึ้นเงิน จึงไม่ผิด

๘. คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๓๘๓-๑๓๘๘/๒๕๑๘ จำเลยออกเช็คพิพาทเพื่อเป็น ประกันในการที่โจทก์ร่วมให้สินเชื่อ ^๕ ซอขาปราบศัตรูฝ่ายและพืช โดยเมื่อถึงกำหนด ชำระเงินตามเช็คจำเลยจะซอคราฟต์ส่งไปให้โจทก์ร่วมและโจทก์ร่วมก็จะคืนเช็คพิพาท ให้ ดังนี้ แม้ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คพิพาท จำเลยก็หาไม่มีความผิดตาม พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค มาตรา ๓ ไม่ ข้อความใน

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม

คฤหา

มาตรา ๓ (๑) ที่ว่า “โดยเจตนาที่จะมิให้มีการใช้เงินตามเช็ค” ย่อมเป็นความผิด หมายความว่า เมื่อออกเช็คคนผู้ส่งจ่ายต้องมีเจตนาจะไม่ให้มีการจ่ายเงินในเมื่อนำเช็ค ไปขึ้นเงิน หาได้หมายความว่า หากผู้กระทำความผิดตกลงกันมิให้นำเช็คไปขึ้นก็จะต้องเป็น ความผิดไปด้วยไม่

กู้เงินออกเช็ค ไว้แทนสัญญากู้ โดยมีข้อตกลงให้ออกเช็คใหม่แทนเช็คที่ ธนาคารปฏิเสธ ไม่เป็นความผิด

๑๐. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๕๐๘/๒๕๒๐ จำเลยกู้เงิน ช. และออกเช็คให้ ช. ไว้ ๕ ฉบับ แทนสัญญากู้ โดยมีข้อตกลงกันยอมให้จำเลยออกเช็คฉบับใหม่แทนเช็คที่ถูก ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินเช็คฉบับหนึ่งได้มีการชำระเงินไปแล้ว โจทก์รับโอนเช็ค พิพากษตามฉบับมาโดยรู้ถึงข้อตกลงดังกล่าว เมื่อโจทก์นำเช็คทั้งตามฉบับไปขึ้นเงิน และธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน การกระทำของจำเลยย่อมไม่เป็นความผิดตามพระราช บัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค

ผู้ส่งจ่ายไม่มีเจตนาที่จะมิให้มีการใช้เงินตามเช็ค จึงไม่เป็นความผิด

๑๑. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๐/๒๕๒๑ จำเลยออกเช็คชำระค่าซื้อโรงงานและ เครื่องมือให้ ต. ต่อมา ต. สลักหลังเช็คดังกล่าวให้โจทก์แล้ว ต. ผิดสัญญาไม่โอน โรงงานให้จำเลย จำเลยบอกเลิกสัญญาและขอเช็คคืน ต. บอกว่าฉีกทิ้งแล้วและลงชื่อ รับรองว่า ฉีกทิ้งแล้วไว้ให้ โจทก์นำเช็คเข้าบัญชีเพื่อเรียกเก็บเงินจากธนาคาร แต่ ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน เพราะเงินในบัญชีของจำเลยมีไม่พอจ่าย ดังนั้น เมื่อจำเลย บอกเลิกสัญญากับ ต. แล้ว สัญญาจึงเป็นอันระงับไป และคู่สัญญาแต่ละฝ่ายจะต้อง ให้อีกฝ่ายหนึ่ง ได้กลับคืนสู่ฐานะเดิมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๘๑ จำเลยจึงไม่ต้องรับผิดชอบใช้เงินตามเช็คให้แก่ ต. และจำเลยเชื่อต่อไปว่า จะไม่มี ผู้ใดนำเช็คไปขึ้นเงินที่ธนาคาร จำเลยจึงไม่จำเป็นต้องนำเงินเข้าบัญชีในธนาคารให้มี จำนวนพอจ่ายตามเช็ค การกระทำของจำเลยไม่มีเจตนาที่จะมิให้มีการใช้เงินตามเช็ค ไม่เป็นความผิดทางอาญา

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม

ความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค

คู่ความมิได้มีเจตนาให้เช็คเป็นการชำระหนี้ จึงไม่เป็นความผิด

๑๒. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๒๑/๒๕๒๒ เมื่อโจทก์จำเลยมิได้มีเจตนาให้เช็คพิพาทเป็นการชำระหนี้ การกระทำของจำเลยย่อมไม่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๔๓ แม้จะปรากฏว่าจำเลยมีเงินเหลือในบัญชีไม่พอจ่าย และจำเลยเซ็นชื่อส่งจ่ายเช็คพิพาทไม่ให้เห็นอนลายเซ็นตัวอย่างก็ทำให้การกระทำของจำเลยกลับเป็นความผิดไม่

ศาลลงโทษจำเลยฐานยกออกตามเช็คไปแล้วไม่ผิดเรื่องเช็คอีก

๑๓. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๕๒๘/๒๕๒๒ จำเลยเป็นผู้รักษาเงินของบริษัทโจทก์ มีหน้าที่รับเงินจากพนักงานขายนำฝากธนาคารเป็นรายวันตามยอดที่รับไว้ จำเลยยกออกเงินสดของโจทก์ที่จะต้องฝากเข้าธนาคารแล้วออกเช็คของจำเลยนำเข้าฝากธนาคารแทน เพื่อจะไม่ให้โจทก์รู้ความจริง และต้องการปิดบังความผิดฐานยกออก ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คที่จำเลยออก โจทก์ดำเนินคดีแก่จำเลยฐานยกออก ศาลพิพากษาลงโทษจำเลย คดีถึงที่สุดแล้ว โจทก์จึงฟ้องจำเลยเป็นคดีนี้ ขอให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คฯ ดังนี้ จำเลยมิได้ออกเช็คที่ฟ้องโดยเจตนาที่จะให้มีการใช้เงินตามเช็ค ทั้งศาลได้พิพากษาลงโทษจำเลยในความผิดฐานยกออกเงินตามเช็คที่โจทก์นำมาฟ้องไปจนคดีถึงที่สุดแล้วด้วยการกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คฯ

ออกเช็คค้ำประกันให้ผู้เสียหายที่จำนองที่ดินประกันเงินกู้ที่จำเลยกู้ไม่ผิด

๑๔. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๓๗๘/๒๕๒๔ จำเลยออกเช็คให้ผู้เสียหายเพื่อเป็นการค้ำประกัน การที่ผู้เสียหายนำที่ดินไปจำนองประกันเงินกู้ที่จำเลยกับภริยากู้ไปจากธนาคาร จำเลยย่อมไม่มีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๓ ตามที่โจทก์ฟ้อง

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม

คฤหา

ออกเช็คให้โจทก์โดยโจทก์ทราบดีว่าขณะออกเช็คไม่มีทางที่จะชำระเงินตามเช็คได้ ไม่เป็นความผิด

๑๕. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๕๒๓-๑๕๒๔/๒๕๒๕ จำเลยออกเช็คให้แก่โจทก์โดยโจทก์ทราบดีแล้วว่า ขณะออกเช็คนั้นจำเลยไม่มีทางที่จะชำระเงินตามเช็คได้ และจำเลยอยู่ในภาวะที่ถูกบีบบังคับให้ต้องออกเช็ค การออกเช็คของจำเลยจึงไม่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค

ออกเช็คแลกประกันเงินที่รับไปโดยให้หักจากเงินค่าจ้าง ไม่ผิด

๑๖. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๑๒๘/๒๕๒๕ จำเลยออกเช็คพิพาทให้ ก. โดยไม่มีเจตนาที่จะให้ผู้พ้นชำระหนี้กันได้ตามกฎหมาย แต่เป็นการค้าประกันเงินที่จำเลยรับไปโดยมีข้อตกลงให้หักจากเงินค่าจ้างของจำเลย ในการรับจ้างก่อสร้างทาว์นเฮาส์ให้ห้างหุ้นส่วนจำกัด ชิง ก. เป็นหุ้นส่วนและมีอำนาจเบิกจ่ายเงินร่วมกับหุ้นส่วนผู้จัดการ ดังนั้น แม้โจทก์จะรับโอนเช็คพิพาทมา และธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน จำเลยก็ไม่มี ความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๔๗

จำเลยสั่งให้ธนาคารระงับการจ่ายเงินโดยสุจริต ไม่ผิด

๑๗. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๒๓/๒๕๒๖ จำเลยสั่งให้ธนาคารระงับการจ่ายเงินตามเช็ค สืบเนื่องมาจากเหตุที่ ศ. มิได้นำเงินที่ขายทอดไปให้จำเลยและมีได้แจ้งให้จำเลยทราบว่าได้นำเช็คไปขายทอดให้แก่ผู้ใดหรือไม่ เป็นการกระทำโดยสุจริตตามสิทธิที่จำเลยจะพึงกระทำได้

เมื่อจำเลยสั่งให้ธนาคารระงับการจ่ายเงินตามเช็คก่อนที่เช็คจะถึงกำหนดโดยสุจริต การที่จำเลยไม่นำเงินเข้าบัญชีธนาคารให้มีจำนวนพอจ่ายตามเช็ค จึงเป็นการที่จำเลยไม่มีเจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็ค

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม

ความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค

รู้ควาธนาคารปิดบัญชี แต่รับเช็คไว้เพื่อเป็นประกันและเพื่อค้ำเงินคดี
อาญา ไม่ผิด

๑๘. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๕๓๐/๒๕๒๖ โจทก์ร่วมรู้ว่าขณะที่ย้ายออกเช็ค
ธนาคารได้ปิดบัญชีของจำเลยแล้ว การรับเช็คไว้มิใช่เพื่อให้ได้รับชำระหนี้ตามเช็ค
แต่รับไว้เพื่อเป็นประกันและเพื่อใช้เช็คดังกล่าวค้ำเงินคดีอาญาแก่จำเลยเพื่อบังคับ
ให้จำเลยชำระหนี้ จำเลยจึงไม่มีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิด
จากการใช้เช็ค

ออกเช็คให้โจทก์เพื่อบริจาคให้คนอื่น แต่เป็นเช็คที่มีมูลหนี้เกิดจากการเล่น
การพนัน ไม่ผิด

๑๙. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๓๒/๒๕๒๓ จำเลยออกเช็คพิพาทให้โจทก์เพื่อบริจาค
ให้แก่ พ. แต่เป็นเช็คที่มีมูลหนี้อันเกิดจากการเล่นการพนัน ซึ่งโจทก์ทราบอยู่แล้ว
จำเลยย่อมไม่มีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค

เมื่อไม่ผิดฐานออกเช็คโดยเจตนาจะไม่ให้มีการใช้เงินแล้วก็ไม่ต้อง
พิจารณาปัญหาต่อไป

๒๐. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๑๑๕/๒๕๒๓ เมื่อการกระทำของจำเลยไม่เป็น
ความผิดฐานออกเช็คโดยเจตนาจะไม่ให้มีการใช้เงินตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความ
ผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๑๙ มาตรา ๓ ดังโจทก์ฟ้องแล้ว ก็ไม่มี
ประโยชน์ที่จะพิจารณาว่าการออกเช็คทั้งห้าฉบับนั้นเป็นกรรมเดียวหรือต่างกรรม และ
ศาลแขวงธนบุรีมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือไม่ ปัญหาดังกล่าวจึงไม่เป็นสาระแก่
คดีอันควรได้รับการวินิจฉัย

ออกเช็คชำระหนี้ส่วนหนึ่งซึ่งตนมีสิทธิยึดเหนี่ยวชำระราคาแล้วห้ามธนาคาร
จ่ายเงิน ไม่ผิด

๒๑. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๒๓๘/๒๕๒๓ จำเลยส่งจ่ายเช็คพิพาทให้แก่โจทก์
เพื่อชำระหนี้ส่วนหนึ่งของค่าชดเชยค่าอุปการะเลี้ยงดูจากโจทก์ไปขายให้แก่กรมการ

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม

คฤพาท

ปกครอง ซึ่งโจทก์ผู้ขายจะต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของทรัพย์สินที่ซื้อขายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๖๒ เมื่อปรากฏว่าก่อนที่เช็คพิพาทจะถึงกำหนด จำเลยได้รับกดสั่งที่ชำรุดบกพร่องจากกรมการปกครองมาเพื่อซ่อมเกี่ยวกับตัวเพียงภายในกดสั่งจำนวน ๑๐ กดสั่ง จำเลยย่อมมีสิทธิตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๘๘ ที่จะยึดหน่วงการชำระราคาไว้ได้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน ดังนั้น การที่จำเลยสั่งห้ามมิให้ธนาคารจ่ายเงินตามเช็คพิพาทและไม่นำเงินเข้าบัญชี จึงไม่เป็นการออกเช็คโดยเจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็คหรือออกเช็คในขณะที่ออกเงินในบัญชีไม่พอจ่าย

ออกเช็คเพื่อเป็นประกันหนี้และเพื่อให้เช็คคนันดำเนินคดีอาญา ผู้ออกเช็ค
ไม่ผิด

๒๒. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๓๒๕/๒๕๓๑ จำเลยออกเช็คให้ จ. ไว้เพื่อเป็นประกันหนี้ตามบันทึกข้อตกลงรับสภาพหนี้ และเพื่อให้เช็คคนันดำเนินคดีอาญาแก่จำเลยเพื่อเป็นประกันให้จำเลยชำระหนี้ตามบันทึกดังกล่าว โจทก์ผู้รับโอนเช็คจาก จ. ทราบถึงความผูกพันเรื่องเช็คพิพาทระหว่าง จ. กับจำเลยมาโดยตลอด ดังนั้นเมื่อธนาคารตามเช็คปฏิเสธการจ่ายเงิน จำเลยจึงไม่มีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๕๑

ออกเช็คประกันการชำระหนี้โดยรู้ว่าไม่สามารถหาเงินมาชำระหนี้ได้ จึง
ไม่ผิด

๒๓. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๖๔-๒๖๖/๒๕๓๒ โจทก์รับเช็คพิพาทไว้จากจำเลยเพื่อประกันการชำระหนี้ตามหนังสือรับสภาพหนี้ และเพื่อให้เช็คคนันดำเนินคดีอาญาแก่จำเลยในการเป็นประกันให้จำเลยชำระหนี้ตามหนังสือรับสภาพหนี้ดังกล่าว โดยโจทก์ทราบดีว่าจำเลยไม่สามารถหาเงินมาชำระหนี้ตามเช็คคนันได้ ดังนั้น การที่ธนาคาร

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม

ความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค

ปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คดังกล่าว จะถือว่าจำเลยออกเช็คโดยเจตนาที่จะไม่ให้มีการ
ใช้เงินตามเช็คหรือออกเช็คให้ใช้เงินมีจำนวนสูงกว่าจำนวนเงินที่มีอยู่ในบัญชีหาได้ไม่
จำเลยจึงไม่มีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.

๒๔๘๓

โจทก์ทราบข้อตกลงที่ภริยาโจทก์เข้าถือสิทธิตามเช็คใหม่ จำเลยจึงไม่ผิด

๒๔. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๘๕/๒๕๓๒ จำเลยออกเช็คชำระหนี้แก่ภริยาโจทก์
๓ ฉบับ ฉบับละสี่หมื่นบาท ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินแล้ว ๒ ฉบับ ส่วนอีก ๑ ฉบับ
คือเช็คพิพาทยังไม่ถึงกำหนดใช้เงิน ต่อมาจำเลยชำระเงินสด ๑๒,๐๐๐ บาท และชำระ
ด้วยเช็คที่ ด. ออก และจำเลยตัดหักจำนวน ๑๐๘,๐๐๐ บาท แทนเช็ค ๓ ฉบับเดิม
แล้วขอเช็ค ๓ ฉบับเดิมคืน ภริยาโจทก์ยอมคืนให้ ๒ ฉบับ ส่วนเช็คพิพาทไม่ยอม
คืนให้ ต่อมาภริยาโจทก์นำเช็คฉบับใหม่ไปเรียกเก็บเงิน ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน
ภริยาโจทก์นำเช็คนั้นไปดำเนินคดีอาญาแก่ ด. และจำเลยแล้ว พฤติการณ์ดังกล่าว
แสดงว่าภริยาโจทก์ตกลงเข้าถือเอาสิทธิตามเช็คใหม่แทนสิทธิที่มีอยู่ตามเช็คพิพาทอีก
ต่อไป รวมทั้งสิทธิที่จะดำเนินคดีอาญาแก่จำเลยหากธนาคารปฏิเสธการใช้เงินตามเช็ค
พิพาทด้วย โจทก์ซึ่งทราบข้อตกลงระหว่างภริยาโจทก์กับจำเลยดังกล่าวได้ ได้นำเช็ค
พิพาทไปเรียกเก็บเงิน แม้ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน จำเลยก็ไม่มีความผิดตาม
พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค

เช็คไม่มีเงินในบัญชี

มาตรา ๓ อนุมาตรา ๒ ทว่า ออกเช็คโดยในขณะที่ออกไม่มีเงินอยู่ในบัญชี
อันจะพึงให้ใช้เงินได้นั้น เป็นเรื่องที่ผู้สั่งจ่าย ในวันออกเช็คซึ่งได้ลงวันที่ในเช็คอัน
เป็นวันถึงกำหนดที่ต้องชำระเงินตามเช็คนั้น ผู้สั่งจ่ายไม่มีเงินอยู่ในบัญชีธนาคารเลย

มกราคม - กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม

คฤพาห

หรือปรากฏว่าผู้ส่งจ่ายเช็คไม่ได้ฝากเงินไว้กับธนาคารแต่อย่างใดเป็นต้น ทั้งนี้โดยจะเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติได้ ก็ต่อเมื่อเช็คที่ออกให้แก่กันนั้นเป็นเช็คที่ออกโดยมีเจตนาจะให้มีการใช้เงินตามเช็คด้วย เพราะถ้าการออกเช็คนั้น คู่กรณีไม่มีเจตนาจะให้มีการใช้เงินตามเช็คแล้ว ผู้ส่งจ่ายก็หาไม่มีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คไม่

ตัวอย่าง

จำเลยออกเช็คโดยผู้ทรงเช็คอยู่แล้วว่าจำเลยไม่มีเงินอยู่ในธนาคาร

๑. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๖๖/๒๕๐๒ ก่อนจำเลยออกเช็ค ผู้เสียหายซึ่งเป็นผู้ทรงเช็คก็เบิกความต่อศาลว่า ตนรู้อยู่แล้วว่า จำเลยไม่มีเงินอยู่ในธนาคาร แต่หวังว่าจำเลยจะหาเงินเข้าธนาคารได้ทันกำหนด ดังนั้น แสดงว่าผู้ทรงเช็คอยู่แล้วว่า จำเลยไม่มีเงินขณะออกเช็ค และจำเลยก็บอกแล้วว่าไม่มีเงิน ผู้ทรงเช็คก็เบิกความรับรองอีกว่าจำเลยออกเช็คให้ตนโดยไม่ได้หยอกหลวงตน ฉะนั้น การที่จำเลยออกเช็ครายพิพากษานั้น โดยคู่กรณีไม่มีเจตนาจะให้มีการใช้เงินตามเช็คนั้น คือ ไม่มีผลผูกพันสัมพันธระหว่างกัน หากแต่ทำขึ้นเพื่อฉวยบุคคลภายนอกเท่านั้น จำเลยจึงยังไม่มี ความผิดตามฟ้อง

หมายเหตุ ที่จำเลยออกเช็คในคดีนั้น ก็เพราะผู้เสียหายต้องการจะนำไปอวดอ้างต่อผู้อื่นว่า ผู้เสียหายยังมีฐานะการเงินคืออยู่จึงได้มีลูกหน่อออกเช็คให้ โดยจำเลยและผู้เสียหายไม่มีเจตนาจะเอาเช็คที่ออกให้แก่กันนั้นไปขึ้นเงินจากธนาคารแต่อย่างใด ทั้งผู้เสียหายก็ทราบอยู่แล้วว่าธนาคารส่งบัญชีของผู้ส่งจ่ายคือจำเลยแล้ว จึงไม่ใช่เรื่องที่ต้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่จะลงโทษจำเลยแต่อย่างใด

แต่ถ้าสมมุติว่า ผู้เสียหายดังกล่าวสลักหลังเช็คฉบับนั้นโอนไปให้แก่บุคคลอื่น และผู้รับโอนรับไว้โดยสุจริต กล่าวคือ ไม่ทราบถึงเจตนาของผู้ส่งจ่ายและผู้เสียหาย

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม

ความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค

แล้ว ถ้าบังเอิญผู้รับโอนนำเช็คไปขึ้นเงินจากธนาคาร ปรากฏว่าไม่มีเงินอยู่ในบัญชีของผู้ตั้งจ่ายแล้ว ก็น่าคิดว่าผู้ตั้งจ่ายน่าจะมีการผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๔๘๗ นี้ก็ได้

ผู้กู้ ออกเช็คแทนสัญญากู้ โดยผู้กู้ไม่ได้เจตนาจะให้เช็คเป็นการชำระหนี้ ไม่ผิด

๒. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๓๕-๒๓๖/๒๕๐๖ การกระทำอันจะเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๔๘๗ ก่อเมื่อเช็คที่ออกให้แก่กันนั้น เป็นเช็คที่ออกโดยมีเจตนาจะให้ผูกพัน และชำระหนี้กันได้ตามกฎหมาย ฉะนั้นเมื่อผู้กู้ ออกเช็คแทนสัญญากู้เงินและผู้ให้กู้ก็ได้รับชำระดอกเบี้ยไปบ้างแล้ว โดยผู้กู้ต่างมีเจตนาจะไม่ให้ใช้ชำระหนี้ได้ตามกฎหมายแล้วผู้กู้จึงไม่มีความผิด

ผู้กู้เงินและออกเช็คไว้แทนสัญญากู้ โดยผู้กู้ไม่มีเจตนาจะให้เช็คเป็นการชำระหนี้

๓. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๑๓/๒๕๐๘ จำเลยกู้เงินและออกเช็คไว้ให้แทนสัญญากู้ ทั้งผู้ทรงเช็คและจำเลยต่างไม่ได้มีเจตนาจะใช้เช็คนั้นเป็นการชำระหนี้ จำเลยไม่มีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค

หมายเหตุ กรณี เป็นเรื่องที่ผู้ขอคนหนึ่งให้จำเลยกู้เงิน โดยจำเลยออกเช็คไว้ให้แทนสัญญากู้ ทั้งผู้ขอคนหนึ่งก็ได้รับชำระดอกเบี้ยไปจากจำเลย ผู้ขอซึ่งเป็นผู้ทรงเช็คและจำเลยต่างก็ไม่ได้มีเจตนาจะใช้เช็คนั้นเป็นการชำระหนี้ จำเลยจึงย่อมไม่มีความผิดฐานออกเช็คโดยเจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็คนั้น

ออกเช็คให้ไปยืมเงินอันเป็นการชำระหนี้

๔. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๔๔/๒๕๐๘ จำเลยที่ ๑ ออกเช็คให้จำเลยที่ ๒ ไปยืมเงินโจทก์ร่วม จำเลยที่ ๒ ก็ได้ยืมเงินและมอบเช็คที่จำเลยที่ ๑ เป็นผู้ตั้งจ่ายให้

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม

คดีแพ่ง

โจทก์ร่วมเป็นการชำระหนี้ แม้โจทก์ร่วมรับเช็คไว้โดยรู้ว่าจำเลยที่ ๑ ไม่มีเงินในบัญชี ก็ถือไม่ได้ว่าโจทก์ร่วมรู้เห็นเป็นใจกระทำผิดกับจำเลย อันจะถือว่าไม่ใช่ผู้เสียหาย เพราะความผิดฐานออกเช็คโดยเจตนาจะไม่ให้มีการใช้เงินยังไม่เกิดจนกว่าจะขอรับเงินและธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน นอกจากนี้โจทก์ร่วมและจำเลยที่ ๒ ตกถึงกันขณะออกเช็คว่าจะบังคับการจ่ายเงินต่อเมื่อพ้นกำหนด ๑ เดือน นับแต่วันออกเช็ค จึงถือไม่ได้ว่าจำเลยที่ ๑ ออกเช็คโดยเจตนาจะไม่ให้มีการใช้เงินจนกว่าจะพ้น ๑ เดือน แต่เมื่อพ้น ๑ เดือน จำเลยที่ ๑ มิได้นำเงินเข้าบัญชีเพื่อชำระเงินตามเช็คและธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน อ้างว่าปิดบัญชีจำเลยที่ ๑ แล้ว จึงถือได้ว่า จำเลยที่ ๑ ออกเช็คโดยขณะออกไม่มีเงินอยู่ในบัญชีอันจะพึงให้ใช้เงินได้ มีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค ฯ มาตรา ๓

ออกเช็คเพื่อประกันเงินกู้ ไม่ใช่เช็คเพื่อชำระหนี้ ไม่ผิด

๕. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๖๒/๒๕๑๒ จำเลยออกเช็คเพื่อประกันเงินกู้ กล่าวคือเป็นการออกเช็คให้เพื่อใช้แทนสัญญากู้ไม่ใช่เช็คเพื่อชำระหนี้ ไม่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๓

กู้เงินแล้วออกเช็คประกันหนี้เงินกู้ มิได้ออกชำระหนี้ ไม่ผิด

๖. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๘๘/๒๕๑๓ จำเลยกู้เงินผู้เสียหาย แล้วออกเช็คให้ผู้เสียหายเพื่อประกันหนี้เงินกู้ โดยเป็นทนายเข้าใจกันว่ามิได้ออกให้เป็นการชำระหนี้ เพราะจำเลยจะชำระเงินให้ผู้เสียหายเอง เช่นนี้ เมื่อผู้เสียหายนำเช็คไปขึ้นเงินไม่ได้ จำเลยย่อมไม่มีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๓ (อ้างฎีกาที่ ๒๗๕-๒๗๖/๒๕๐๖)

ยืมเงินออกเช็คลงวันถึงจ่ายตรงกับวันที่ขอยืมเงิน ไม่ผิด

๗. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๒๗๕/๒๕๑๓ วินิจฉัยว่า การที่จำเลยยืมเงินโจทก์ร่วม แล้วออกเช็คส่งจ่ายเงินเท่ากับจำนวนเงินที่ยืม ลงวันที่ส่งจ่ายเป็นวันที่เดียวกัน

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม

ความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค

กับวันที่ที่ขอขมเงินเช่นนั้น แสดงว่า จำเลยไม่มีเงินในวันนั้นจึงต้องขม และการที่ออกเช็คลงวันที่ส่งจ่ายเงินในวันที่ขมนั้นเอง ก็ย่อมเป็นที่เข้าใจระหว่างโจทก์ร่วมและจำเลยว่ ไม่ใช่ออกเช็คให้เอาไปขึ้นเงินชำระหนี้ในวันนั้น จึงมีผลเท่ากับออกเช็คให้ไว้เป็นประกันการขม ดังนั้น แม้ต่อมาธนาคารจะปฏิเสธการจ่ายเงิน จำเลยก็ไม่มี ความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค

ออกเช็คเพื่อให้ถอนคำร้องทุกข์ เมื่อธนาคารปฏิเสธอีกเป็นความผิด

๘. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๑๘/๒๕๐๖ เดิมจำเลยเป็นหนี้ค่าชื้อน้ำมันจากโจทก์ และได้ออกเช็คไม่มีเงินให้โจทก์ โจทก์จึงไปแจ้งความตำรวจ แล้วจำเลยได้ทำสัญญาให้ไว้กับโจทก์ว่าจะใช้หนี้ทั้งหมดให้ โดยจะขายฝากทรัพย์สินให้กับพ่อหนี้เงินจนกว่าจะครบ และออกเช็คให้โจทก์ใหม่เพื่อเป็นประกันว่า จำเลยจะไม่บิดพลิ้วไม่ชำระหนี้ ตามสัญญา โจทก์จึงยอมถอนคำร้องทุกข์ ต่อมาจำเลยผิดสัญญาในการผ่อนชำระหนี้ อีก โจทก์นำเช็คไปขึ้นเงินต่อธนาคาร แต่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินจำเลยมีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๔๘๗ มาตรา ๓

ออกเช็คเพื่อยกประกันการไต่ถามนายหน้า ยังหาผิดไม่

๘. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๖๑/๒๕๐๖ จำเลยจ่ายเช็คให้เป็นหลักฐานป้องกันการไต่ถามนายหน้า โดยตกลงกันว่า ถ้าการซื้อขายที่ดินไม่ตกลงกัน ก็เป็นอันยกเลิกเช็คนั้น ดังนั้น หากต่อมาไม่มีการซื้อขายที่ดินกัน สิทธิของนายหน้าอันจะได้เงินค่านายหน้าตามเช็คก็เป็นอันยกเลิกไปตามข้อสัญญาด้วย ฉะนั้นหากมีการนำเช็คไปขึ้นเงิน และปรากฏว่าจำเลยมีเงินฝากในบัญชีไม่พอจ่ายก็ดี จำเลยก็ยังหาผิดไม่

ออกเช็คเป็นประกันในการซื้อเชื้อเพลิงค้า โดยตกลงว่าต้องนำเช็คมาแลกเงินสดก่อน

๑๐. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๗๕/๒๕๑๑ จำเลยซื้อเชื้อเพลิงค้าและออกเช็คให้ยึดถือไว้เป็นประกัน โดยตกลงว่าจะต้องนำเช็คมาแลกเงินจากจำเลยเสียก่อน ถ้าผู้เสียหาย

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม

คฤพาห

นำเช็คไปขึ้นเงินโดยมิได้นำมาแลกเงินก่อน แม้ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน ก็เป็นการกล่าวหาว่าเช็คคนนั้นโดยตนยังไม่มีอำนาจจะทำได้ จำเลยยังไม่มีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค

วันส่งจ่าย จำเลยมีเงินในบัญชีพอจ่ายเงินตามเช็ค แต่กลับไปขึ้นเงินวันหลัง ไม่ผิด

๑๑. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๙๓๕/๒๕๒๑ โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๔๘๓ มาตรา ๓ ข้อเท็จจริงฟังได้ว่าในวันที่ส่งจ่ายเงินตามเช็ค จำเลยมีเงินในบัญชีพอที่จะจ่ายเงินตามเช็คนั้น ถ้าหากโจทก์นำเช็คไปขึ้นเงินในวันนั้นก็จะได้รับเงินตามเช็ค แต่โจทก์กลับนำเช็คไปขึ้นเงินหลังวันที่ส่งจ่ายเงินตามเช็ค จึงขึ้นเงินไม่ได้เพราะเงินในบัญชีไม่พอจ่าย ดังนั้นจำเลยย่อมไม่มีความผิด

พฤติการณ์ที่ถือว่าวันที่เช็คถึงกำหนด ผู้ส่งจ่ายมีเงินในบัญชีพอจ่ายตามเช็ค

๑๒. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๙๓๘/๒๕๓๐ จำเลยทำสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีไว้กับธนาคารและออกเช็คลงวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๒๑ ส่งจ่ายเงินให้โจทก์ ในวันที่เช็คถึงกำหนด จำเลยโทรศัพท์ถึง จ. ผู้จัดการธนาคารตามเช็ค ขอให้จ่ายเงินตามเช็คพิพาห จ. ตกลงจะจ่ายให้ ถือได้ว่าในวันที่เช็คพิพาหถึงกำหนด จำเลยมีเงินในบัญชีพอจ่ายตามเช็คพิพาหได้ การที่โจทก์นำเช็คพิพาหไปเรียกเก็บเงินในวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๒๑ และธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน จำเลยย่อมไม่มีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๔๘๓ มาตรา ๓

ออกเช็คชำระหนี้ต่างกับสินค้าที่ส่งมอบใหม่แต่ยังไม่ส่ง จึงไม่ผิด

๑๓. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๑/๒๕๓๒ จำเลยส่งจ่ายเช็คเพื่อชำระหนี้ค่าสินค้าที่ค้างชำระโจทก์พร้อมกับสินค้าใหม่ที่จำเลยส่งชื้อจากโจทก์ร่วม เมื่อโจทก์ร่วมไม่ส่ง

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม

ความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค

สินค้าให้จำเลยอีก แต่นำเช็คดังกล่าวไปขึ้นเงิน แม้ธนาคารตามเช็คปฏิเสธการจ่ายเงิน อ้างว่าบัญชีปิดแล้ว การกระทำของจำเลยก็ยังไม่เป็นความผิด

ออกเช็คให้ใช้เงินมีจำนวนสูงกว่า

มาตรา ๓ อนุมาตรา ๓ ทว่าออกเช็คให้ใช้เงินมีจำนวนสูงกว่าจำนวนเงินที่มีอยู่ในบัญชีอันจะพึงให้ใช้เงินได้ในขณะที่ออกเช็คนั้น เป็นเรื่องและผู้สั่งจ่ายออกเช็คให้ผู้อื่นไปแล้ว แต่ผู้สั่งจ่ายมีเงินในบัญชีไม่พอจะใช้เงินตามเช็คฉบับนั้น ทั้งนี้ จะต้องปรากฏว่าผู้ออกเช็คได้มีเจตนาในการกระทำความผิด โดยถือหลักเจตนาทั่วไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๘ และโจทก์จะต้องสืบให้ศาลเห็นด้วยว่าในวันที่เช็คถึงกำหนดชำระนั้น จำเลยผู้ออกเช็คมีเงินในบัญชีที่ธนาคารไม่พอจะใช้เงินตามเช็คนั้นได้ จำเลยจึงจะมีความผิด

ตัวอย่าง

ขึ้นเงินหลวงวันตั้งจ่ายและนำสืบไม่ได้ว่าขณะออกเช็คไม่มีเงิน ลงโทษจำเลยไม่ได้

๑. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๕๖๗/๒๕๐๕ จำเลยมอบเช็คสั่งจ่ายเงินล่วงหน้าแก่ผู้เสียหาย ผู้เสียหายนำเช็คไปขึ้นเงินวันตั้งจ่าย ๓ วัน ธนาคารปฏิเสธไม่จ่ายเงิน เพราะเงินในบัญชีของจำเลยมีไม่พอจ่าย แต่โจทก์สืบไม่ได้ว่า ในขณะที่ออกเช็คคือวันตั้งจ่ายนั้น ผู้สั่งจ่ายมีเงินในบัญชีไม่พอจะใช้เงินตามเช็คได้ ดังนี้ ย่อมลงโทษจำเลยฐานออกเช็คให้ใช้เงินจำนวนสูงกว่าจำนวนเงินที่มีอยู่ในบัญชี อันจะพึงให้ใช้เงินได้ในขณะที่ออกเช็คนั้นไม่ได้

หมายเหตุ คดีโจทก์บรรยายฟ้องกล่าวหาว่า จำเลยกระทำความผิดตามมาตรา ๓ (๓) โจทก์จึงมีภาระหน้าที่ที่จะต้องนำสืบให้เห็นว่า ในขณะที่ออกเช็ค จำเลยมีเงินอยู่ใน

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม

คฤหา

บัญชีไม่พอจะใช้เงินได้ตามเช็ค แต่ใจก็ตีบไม่ได้คงตีบได้แต่เพียงว่า ในวันที่ผู้ทรงเช็คไปขึ้นเงิน ก็หลังจากวันส่งจ่าย ๓ วัน จำเลยมีเงินในบัญชีไม่พอจะใช้เงินได้ จึงถึงโทษจำเลยตามฟ้องไม่ได้ เพราะไม่ปรากฏว่า ในขณะที่ออกเช็คจำเลยมีเงินอยู่ในบัญชีไม่พอจะใช้เงินได้ตามเช็คหรือไม่ ก็จึงต้องยกฟ้อง ปล่อยจำเลยพ้นข้อหาไป

ออกเช็คเพื่อค่าประกันบุคคลอื่น แต่มีเจตนาจะให้ผูกพัน จึงเป็นความผิด

๒. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๓๖/๒๕๐๘ จำเลยออกเช็คให้ผู้เสียหาย ถึงแม้ว่าจะเป็น การออกเช็คเพื่อค่าประกันของบุคคลที่ตามก็ตาม แต่ก็ เป็นเช็คที่ออกโดยมีเจตนาจะให้ผูกพันและชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย เพราะบุคคลที่ตามมีมูลหนี้ต่อผู้เสียหายจริง เมื่อเป็นเช็คที่ออกเพื่อจะให้มีการใช้เงินตามเช็ค แต่เช็คนั้นขึ้นเงินไม่ได้ เพราะเงินในบัญชีมีไม่พอจ่าย จำเลยจึงต้องมีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๔๘๗ มาตรา ๓

ออกเช็คชำระหนี้เงินยืม แต่มีเงินฝากในบัญชีน้อยกว่าที่ส่งจ่าย เป็นความผิด

๓. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๒๐/๒๕๑๒ เช็คขีดคร่อมที่ผู้ทรงจะต้องนำเข้าบัญชีที่ตนมีบัญชีฝากเงินในธนาคารเพื่อเรียกเก็บเงินนั้น เป็นทางปฏิบัติของธนาคารอันเป็นรายละเอียด เมื่อผู้ทรงนำเช็คขึ้นเงินและธนาคารได้ปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คพิพาท เพราะจำเลยผู้ส่งจ่ายมีเงินฝากในบัญชีน้อยกว่าจำนวนที่จำเลยส่งจ่ายในเช็คพิพาทก็ถือเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค ฯ

จำเลยได้ออกเช็คพิพาทให้ผู้มีชื่อเพื่อใช้หนี้เงินยืม ผู้มีชื่อจึงเป็นผู้ทรงเช็คพิพาทตามกฎหมาย การที่ผู้มีชื่อนำเช็คพิพาทไปรับเงินจากธนาคาร ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คนั้นผู้มีชื่อที่รับเช็คไว้นั้นจึงเป็นผู้เสียหายตามกฎหมายและมีอำนาจร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม

ความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค

ข้อเท็จจริง

ออกเช็คใหม่แทนเช็คเก่า แต่เอาเช็คนั้นหลบหนีไปทำให้ขาดเอกสาร
ฟ้องร้อง

คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๓๑/๒๕๐๘ วินิจฉัยว่า ผู้เสียหายซึ่งเป็นผู้ทรงเช็ค ได้ส่งเช็คซึ่งถึงกำหนดชำระแล้วให้ผู้ส่งจ่าย เพื่อให้จ่ายออกเช็คให้ใหม่แทนเช็คฉบับนั้น เพราะธนาคารปฏิเสธการจ่ายว่าเงินในบัญชีของจำเลยมีไม่พอจ่าย จำเลยได้รับเช็คแล้วได้นำเช็คนั้นหลบหนีไป และไม่ได้ออกเช็คให้ใหม่ เช่นนี้แสดงว่าจำเลยมีเจตนาโดยตรงที่จะเอาเช็คซึ่งเป็นหลักฐานในการฟ้องร้องดำเนินคดีไปจากผู้เสียหาย โดยจำเลยไม่มีเจตนาจะออกเช็คให้แก่ผู้เสียหาย การมอบเช็คของผู้เสียหายในลักษณะดังกล่าว จึงไม่ทำให้เช็คพิพาทตกเป็นของจำเลยไปแล้ว ผู้เสียหายยังคงเป็นผู้ทรงเช็คผู้นั้นอยู่ การเอาไปเสียของจำเลยย่อมทำให้ผู้เสียหายขาดเอกสารที่จะฟ้องร้องบังคับคดีตามกฎหมาย นับว่าน่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย จึงเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘๘ แล้วพิพากษาให้จำคุกจำเลยไว้มีกำหนด ๓ เดือน

ผู้ทรงแก้จำนวนเงินในเช็ค เพื่อโกงผู้ออกเช็ค ผู้ออกเช็คไม่ต้องรับผิดชอบ

มีปัญหาน่าคิดว่า ถ้าผู้ส่งจ่ายมิได้ออกเช็คให้ใช้เงินมีจำนวนสูงกว่าจำนวนเงินที่มีอยู่ในบัญชีอื่นจะพึงให้ใช้เงินได้ แต่เป็นเรื่องที่ผู้ทรงเช็คเป็นผู้แก้จำนวนเงินในเช็คให้สูงขึ้น โดยมิได้รับความยินยอมจากผู้ส่งจ่าย แล้วนำเช็คฉบับนั้นมาฟ้องขอให้ลงโทษผู้ส่งจ่ายตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๔๘๓ มาตรา ๓ (๔) ผลของคดีจะเป็นอย่างไร? เรื่องนี้ได้มีคำพิพากษาฎีกาที่ ๓๔๓/๒๕๐๖ วินิจฉัยไว้ว่า เช็คที่เสียเพราะถูกแก้จำนวนเงินโดยความรู้เห็นของผู้ทรงเพื่อโกงผู้ออกเช็ค ผู้ออกเช็คก็ไม่ต้องรับผิดชอบตามเช็คต่อผู้ทรง และเช็คนั้นย่อมไม่อาจใช้เป็นมูลความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค ฯ ได้

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม

คดีแพ่ง

หมายเหตุ คดีตามคำพิพากษาศาลฎีกานี้ โจทก์ฟ้องจำเลยว่าออกเช็คสั่งจ่ายเงิน ๓๓,๐๐๐ บาท ให้ผู้เสียหายซึ่งเป็นโจทก์ร่วมเพื่อชำระหนี้ ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า เช็คนับนั้นได้ถูกเปลี่ยนแก้จำนวนเงินจาก ๓,๐๐๐ บาท มาเป็น ๓๓,๐๐๐ บาท และการเปลี่ยนแก้จำนวนในเช็คนั้น น่าเชื่อว่า เกิดจากผู้เสียหายซึ่งเป็นโจทก์ร่วมเป็นผู้ทำขึ้นเพื่อฉ้อโกงจำเลย เมื่อเป็นดังนี้ แสดงว่าเช็คนับที่โจทก์นำมาฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยนั้น ได้ถูกแก้ไขเปลี่ยนแปลงในข้อสำคัญโดยความรู้เห็นของโจทก์ร่วม ซึ่งเป็นผู้ทรงเช็ค และโดยที่จำเลยซึ่งเป็นผู้ออกเช็คและต้องรับผิดชอบตามเช็คนับมิได้ยินยอมด้วย เช็คนับที่โจทก์นำมาฟ้องจึงเป็นเช็คที่เสียตามนัยมาตรา ๓๐๐๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จำเลยหาต้องรับผิดชอบโจทก์ร่วมตามเช็คนับไม่ ด้วยเหตุนี้จำเลยจึงขอมไม่มีความผิดดังที่โจทก์ฟ้อง

ออกเช็คแล้วถอนเงิน

มาตรา ๓ อนุมาตรา ๔ ทว่าถอนเงินทั้งหมดหรือแต่บางส่วนออกจากบัญชีอันจะพึงให้ใช้เงินตามเช็คจนจำนวนเงินเหลือไม่เพียงพอที่จะใช้เงินตามเช็คได้นั้น เป็นเรื่องของผู้สั่งจ่ายออกเช็คให้แก่บุคคลหนึ่งบุคคลใดไปแล้ว และในขณะที่ออกเช็คนั้นเงินในบัญชีของผู้สั่งจ่ายที่ธนาคารมีพอจะจ่ายตามเช็คได้ เพราะถ้าไม่มีเงินเลยก็ไปเข้ามาตรา ๓ (๒) หรือมีแต่ไม่พอจ่ายก็ไปเข้ามาตรา ๓ (๓) ฉะนั้นการที่ผู้สั่งจ่ายรู้อยู่แล้วเช่นนั้น ยังกลับไปถอนเงินจากธนาคารทั้งหมด หรือแต่เพียงบางส่วน จนทำให้ไม่มีเงินเหลืออยู่ในบัญชีเพียงพอที่จะจ่ายเงินตามเช็คที่ตนออกไปเช่นนั้น ผู้สั่งจ่ายก็ย่อมมีความผิดตามมาตรา ๓ (๔) นี้

ห้ามธนาคารใช้เงินโดยทุจริต

มาตรา ๓ อนุมาตรา ๕ ทว่า ห้ามธนาคารมิให้ใช้เงินตามเช็คนั้นโดยเจตนาทุจริตนั้น เป็นเรื่องของผู้สั่งจ่ายออกเช็คให้แก่บุคคลหนึ่งบุคคลใดไปแล้ว ต่อมาผู้สั่งจ่าย

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม

ความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค

ได้มีคำบอกกล่าวห้ามธนาคารจ่ายเงินตามเช็ค ซึ่งตามธรรมดาก็เป็นสิทธิของผู้สั่งจ่ายที่จะตั้งธนาคารเช่นนั้นได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๘๖๒ ได้บัญญัติไว้ก่อนทำให้ธนาคารต้องปฏิบัติตามคำสั่งนั้นด้วย แต่ผู้สั่งจ่ายซึ่งห้ามธนาคารจ่ายเงินตามเช็คที่ตนสั่งจ่ายดังกล่าว จะมีความผิดก็ต่อเมื่อได้กระทำไปโดยมีเจตนาทุจริต ถ้าผู้สั่งจ่ายมิได้มีเจตนาทุจริต เช่น เห็นว่าตนมีสิทธิที่จะทำเช่นนั้นได้ตามกฎหมาย จึงได้สั่งห้ามธนาคารจ่ายเงินเป็นต้น ผู้สั่งจ่ายยังห้ามความผิดตามมาตรา ๓ (๕) นี้ไม่ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๔/๒๕๐๓)

ตัวอย่าง

ห้ามธนาคารจ่ายเงินโดยทุจริต ไม่ผิด

๑. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๘๘-๓๘๐/๒๕๐๕ การที่ผู้ออกเช็คห้ามมิให้ธนาคารจ่ายเงินตามเช็คโดยทุจริต เพราะมุลเหตุตามเช็คนั้น ได้มีการชำระเงินให้แล้วก็ได้ หรือเช็คนั้นไม่ถูกต้องตามมูลหนี้ที่มติดอกกันก็ได้ ยังห้ามความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คไม่

ออกเช็คแล้วห้ามธนาคารจ่ายเงินเพราะมีสิทธิจะหักหนี้ได้ ไม่ผิด

๒. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๘๖/๒๕๐๓ การที่จำเลยออกเช็คให้นายวงในการเล่นแชร์ เพียงเพื่อเป็นหลักฐานที่นายวงจะเรียกเก็บเงินไปให้แก่ผู้ที่เป็นได้ มิใช่เพื่อให้ใช้เงินทันที แล้วจำเลยห้ามธนาคารจ่ายเงินตามเช็คไว้ เพราะนายวงไม่ชำระเงินให้จำเลยครบตามจำนวนที่จำเลยเป็นได้ เป็นต้น กรณีหาใช่เป็นการห้ามธนาคารมิให้จ่ายเงินตามเช็คโดยทุจริตไม่ เพราะจำเลยมีสิทธิที่จะหักหนี้กับนายวงแชร์ได้

ออกเช็คสั่งจ่ายไม่เกินสัญญาเบิกเงินเกินบัญชี

๓. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๓๘/๒๕๐๘ เบิกเงินเกินบัญชี การที่จำเลยทำสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีไว้กับธนาคาร แม้ภายหลังจำเลยไม่มีเงินเหลืออยู่ในบัญชีเลย

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม

คฤพาห

ก็ตาม แต่จำเลยก็ยังออกเช็คส่งจ่ายเงินไม่เกินสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีได้ สัญญาเบิกเงินเกินบัญชีจึงเท่ากับเงินที่จำเลยฝากไว้ในบัญชีของจำเลยนั่นเอง การที่ธนาคารไม่จ่ายเงินตามเช็คของจำเลย เพราะจำเลยสั่งห้ามธนาคารไม่ให้จ่าย กรณีจึงไม่ใช่เป็นเรื่องจำเลยออกเช็คโดยในขณะที่ออกไม่มีเงินอยู่ในบัญชี หรือออกเช็คให้ใช้เงินมีจำนวนสูงกว่าเงินที่มีอยู่ในบัญชีอันจะพึงให้ใช้เงินได้ในเวลาที่ออกเช็คนั้นแต่อย่างใด

ออกเช็คชำระหนี้แทนผู้อื่น แล้วห้ามธนาคารใช้เงิน ถือว่ามีเจตนาทุจริต

๔. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๔๒/๒๕๒๒ ข. ก้างชำระค่าที่ดินโจทก์อยู่ ๓๐,๐๐๐ บาท ข. ตกลงเงินจำเลยตามจำนวนดังกล่าว โดยให้จำเลยออกเช็คส่งจ่ายเงิน ๓๐,๐๐๐ บาท ให้โจทก์ไปเมื่อเช็คถึงกำหนด จำเลยสั่งธนาคารระงับการจ่ายเงินตามเช็คนั้น ดังนี้ ถือได้ว่า จำเลยมีเจตนาทุจริตในการที่ห้ามมิให้ธนาคารใช้เงินตามเช็ค เพราะจำเลยออกเช็คไปก็เพื่อเป็นการชำระหนี้แทน ข. นั่นเอง จะอ้างว่าเหตุที่สั่งธนาคารระงับการจ่ายเงินเพราะ ข. ไม่นำเงินมาชำระแก่จำเลยก่อนเช็คถึงกำหนดตามที่ ข. ตกลงไว้กับจำเลยมิได้ เพราะเป็นเรื่องส่วนตัวระหว่างจำเลยกับ ข. เท่านั้น ไม่ผูกพันโจทก์

สั่งระงับการจ่ายเงินโดยมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับจำนวนหนี้ ไม่ผิด

๕. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๐๖๖-๓๐๖๗/๒๕๒๒ จำเลยออกเช็คเพื่อชำระหนี้แก่โจทก์แล้วจำเลยสั่งระงับการจ่ายเงิน เพราะโจทก์จำเลยมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับจำนวนหนี้ ไม่เป็นการห้ามจ่ายเงินโดยทุจริต

ออกเช็คชำระหนี้ที่ระงับไปแล้วถึงแม้จะห้ามธนาคารใช้เงิน ก็ไม่ผิด

๖. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๒๐๘/๒๕๒๖ โจทก์ขายรถแทรกเตอร์ให้แก่จำเลย โดยจำเลยออกเช็คล่วงหน้าชำระหนี้ค่ารถให้โจทก์ไว้ ๔ ฉบับ โจทก์นำเช็คสองฉบับแรกไปขึ้นเงิน แต่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน เนื่องจากจำเลยมีคำสั่งให้ระงับการจ่าย

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม

ความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค

เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า ในวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๒๔ โจทก์มีหนังสือพ้องพันแก่จำเลยอีก ๔ วัน ในวันเดียวกันนั้นจำเลยได้นำรถแทรกเตอร์มากินโจทก์ แล้วส่งธนาคารให้ระงับการจ่ายเงินตามเช็ค เนื่องจากโจทก์ซ่อมและทำรถแทรกเตอร์ให้ไม่ได้ดังที่สัญญาไว้และจำเลยกินรถแทรกเตอร์ให้โจทก์ไปแล้ว โจทก์ได้นำเช็คไปขึ้นเงินและธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินเมื่อวันที่ ๑๓ เดือนเดียวกันเช่นนี้ หน้าที่จำเลยจะต้องชำระราคารถแทรกเตอร์ตามที่ระบุจำนวนไว้ในเช็คจึงระงับไปแล้ว มูลหนี้ตามเช็คย่อมไม่มี การที่จำเลยห้ามมิให้ธนาคารใช้เงินตามเช็คจึงมิใช่เป็นการห้ามโดยเจตนาทุจริต จำเลยจึงไม่มีความผิด

ออกเช็คชำระหนี้แล้วตรวจพบว่าจำนวนเงินตามเช็คไม่ถูกต้องจึงแจ้งอาัยัก
ไม่ผิด

๑. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๘๑๖/๒๕๒๘ การที่จำเลยออกเช็คชำระหนี้แก่โจทก์โดยลงวันที่ล่วงหน้าแล้วตรวจพบภายหลังว่าจำนวนเงินตามเช็คไม่ถูกต้อง จึงแจ้งให้ธนาคารระงับการจ่ายเงินก่อนเช็คนั้นถึงกำหนด และมีหนังสือแจ้งให้โจทก์มากับบัญชีกันใหม่ ย่อมมีเหตุสมควรที่จำเลยจะต้องแจ้งอาัยักมิให้ธนาคารจ่ายเงินตามเช็ค ถือไม่ได้ว่าจำเลยห้ามธนาคารมิให้ใช้เงินตามเช็คนั้นโดยเจตนาทุจริต จำเลยไม่มีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค

ออกเช็คความผิดจำในสัญญาซื้อขายที่ดิน เมื่อผู้ขายผิดสัญญา ผู้ซื้อสั่งระงับ
การจ่ายเงินได้ ไม่ผิด

๒. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๓/๒๕๒๘ จำเลยวางมัดจำในวันทำสัญญาซื้อขายที่ดินเป็นเงินสดส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งจ่ายเป็นเช็คพิพาทให้โจทก์ พร้อมทั้งทำสัญญากู้ยืมเงินให้โจทก์ โจทก์นำเช็คพิพาทไปขึ้นเงิน ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คเนื่องจากจำเลยมีคำสั่งให้ระงับการจ่าย โจทก์มาฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตาม พ.ร.บ.

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม

คฤพาห

ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค ฯ การที่ศาลวินิจฉัยว่าโจทก์เป็นฝ่ายผิดสัญญาซื้อขาย จำเลยมีสิทธิตั้งระงับการจ่ายเงินตามเช็ค จำเลยกระทำโดยสุจริต จึงไม่เป็นความผิดตามฟ้อง เป็นการใช้ดุลพินิจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๗ มิใช่เป็นการวินิจฉัยนอกประเด็น

โจทก์จำเลยทำสัญญา^{๖๔} เป็นการแปลงหนี้ใหม่ เพราะเป็นการเปลี่ยนสาระสำคัญแห่งหนี้จากเงินมัดจำ^{๖๕} เป็นหนี้เงินกู้ แม้เช็คพิพาทจำเลยจะส่งจ่ายเพื่อชำระหนี้ตามสัญญา^{๖๖} แต่ก็เป็นเรื่องสืบเนื่องมาจากการวางเงินมัดจำตามสัญญาซื้อขาย เมื่อโจทก์ก็เป็นฝ่ายผิดสัญญาไม่โอนที่ดินให้ การที่จำเลยตั้งระงับการจ่ายเงินตามเช็คก็เพื่อมิให้ต้องสูญเสียเงินเพิ่มขึ้นจากการผิดสัญญาของโจทก์ จำเลยจึงไม่มีเจตนาทุจริต และไม่มี ความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค ฯ

การที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็ค^{๖๗} คำสั่งห้ามจ่ายอาจเป็นผิดฐานอื่นก็ได้

๘. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๓๘๓/๒๕๒๘ การที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็ค^{๖๘} คำสั่งให้ระงับการจ่ายนั้น หากจะต้องเป็นความผิดฐานห้ามธนาคารไม่ให้ใช้เงินตามเช็คโดยทุจริตเสมอไปไม่ แต่อาจเป็นความผิดฐานออกเช็คโดยเจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็ค หรือออกเช็คโดยในขณะ^{๖๙} ที่ออกไม่มีเงินอยู่ในบัญชีอันจะพึงให้ใช้เงินได้ หรือออกเช็คให้ใช้เงินมีจำนวนสูงกว่าจำนวนเงินที่มีอยู่ในบัญชีอันจะพึงให้ใช้เงินได้ในขณะ^{๗๐} ที่ออกเช็คนั้นก็ได้

พฤติการณ์^{๗๑} เหตุสมควรที่จำเลยจะมีคำสั่งห้ามธนาคารมิให้ใช้เงินตามเช็ค

๙๐. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๓๔๓/๒๕๓๐ จำเลยเข้าช้อรถแทรกเตอร์จากโจทก์^{๗๒} ร่วม โดยชำระค่าเช่า^{๗๓} ส่วนหนึ่งในวันทำสัญญา และออกเช็คล่วงหน้าเพื่อชำระค่าเช่า^{๗๔} ที่ค้างจำนวน ๒ ฉบับ ตั้งแต่จำเลยรับรถแทรกเตอร์ไปจากโจทก์^{๗๕} ร่วม รดเสียไม่

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์สาละยติธรรม

ความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค

สามารถใช้งานได้ตลอดมา จำเลยได้ขอคืนรถแก่โจทก์ร่วมและขอรับเช็คทั้งสองฉบับที่ส่งจ่ายมอบให้โจทก์ร่วมคืน โจทก์ร่วมก็ไม่ยอมคืนให้ พฤติการณ์เช่นนี้มีเหตุสมควรที่จำเลยจะมีคำสั่งให้ธนาคารระงับการจ่ายเงินตามเช็คได้ การที่จำเลยมีคำสั่งห้ามธนาคารมิให้ใช้เงินตามเช็คดังกล่าวจึงไม่มีเจตนาทุจริต ทั้งจำเลยทำสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีไว้กับธนาคารในวงเงิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท แม้ในวันส่งจ่ายเช็ค จำเลยจะเป็นธนาคารเกินกว่าวงเงินดังกล่าว แต่ผู้จัดการธนาคารตามเช็คยืนยันว่า ถ้าจำเลยร้องขอมาล่วงหน้า ธนาคารจะจ่ายเงินตามเช็คดังกล่าวให้ แสดงว่าจำเลยมีเงินพอจ่ายตามเช็คทั้งสองฉบับ การกระทำของจำเลยไม่เป็นการออกเช็คโดยมีเจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็ค

จำเลยห้ามธนาคารใช้เงินตามเช็คที่ขอคืน เพราะต้องตรวจบัญชีลูกหนี้ที่โจทก์จะต้องไปเรียกเก็บเงินให้จำเลย ถือว่าไม่มีเจตนาทุจริต

๑๑. ถ้าพิพากษาลูกหนี้ที่ ๑๔๔๐/๒๕๓๑ จำเลยซื้อหุ้นของบริษัท ป. จากโจทก์ โดยโจทก์รับรองว่าจะช่วยเรียกเก็บหนี้จากลูกหนี้ของบริษัทให้ การที่จำเลยห้ามธนาคารมิให้ใช้เงินตามเช็คพิพาท ซึ่งจำเลยส่งจ่ายให้โจทก์เป็นค่าซื้อหุ้นดังกล่าว เพราะจำเลยจะต้องตรวจสอบบัญชีลูกหนี้ ซึ่งมีรายละเอียดไม่สมบูรณ์ถึง ๑๕๘ รายการที่โจทก์จะต้องไปเรียกเก็บเงินให้จำเลยเสียก่อน ถือว่าไม่เป็นการกระทำโดยมีเจตนาทุจริต

(ต่อหน้า)

(นิตยสารกระทรวงยุติธรรม)

คุณภาพ

เล่ม ๑ ปีที่ ๓๓

มกราคม - กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓

รายงานสรุปผลการศึกษาดูงาน ตามโครงการด้านสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ

โดย

นายวิศิษฐ์ ลิ้มานนท์

ใน พ.ศ. ๒๕๑๔ องค์การสหประชาชาติได้กรุณาอนุมัติทุนการศึกษาดูงานด้านสิทธิมนุษยชนให้แก่ข้าพเจ้า ถึงแม้ว่าระยะเวลาการศึกษาดูงานจะค่อนข้างสั้นเพียงประมาณหกสัปดาห์เท่านั้น แต่ทั้งองค์การสหประชาชาติและตัวข้าพเจ้าเองต่างก็เชื่อมั่นว่าทุนการศึกษาดูงานนี้จะยังผลเป็นการเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับกฎหมายอาญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหัวข้อเรื่อง “สิทธิของจำเลยในคดีอาญาที่จะได้รับการพิจารณาโดยรวดเร็ว” ให้ข้าพเจ้าได้มีโลกทัศน์ที่กว้างขวางขึ้นทั้งในทางทฤษฎีและปฏิบัติ เหตุที่ข้าพเจ้าได้รับการเสนอชื่อจากรัฐบาลของข้าพเจ้าให้เข้ารับทุนการศึกษาดูงานขององค์การสหประชาชาติในครั้งนี้ ก็เพราะเหตุที่ว่าการศึกษาคดีอาญาในประเทศของข้าพเจ้าตามปกติยังต้องใช้เวลานานโขอยู่มากกว่าที่จะเสร็จสิ้นลงได้

ที่หมายแรกในการดูงานของข้าพเจ้าได้แก่กรุงเวลลิงตัน ประเทศนิวซีแลนด์ ข้าพเจ้าไปถึงที่นั่นเมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๑๔ นางที.เอ. กิบส์ ได้กรุณาไปรอพบข้าพเจ้าที่สนามบินและนำข้าพเจ้าไปยังโรงแรมที่พัก ผู้ที่ให้การต้อนรับอย่างอบอุ่นแก่ข้าพเจ้าที่กรุงเวลลิงตันอีกคนหนึ่งก็คือ นายฮอว์แมน เคอร์ซอ ผู้ซึ่งจัดเตรียมให้ข้าพเจ้า